

30

PAPIERFABRIKANT PARENCO:
"HET ZIT IN DE VEZELS"

4

5

DIRECTIEWISSEL SMK: GIJS DRÖGE
VOLGT REGIEN VAN DER SIJP OP

Lonka:
"Zacht hoort
gewoon bij
ons"

23

Verdergaande
verduurzaming
bloemistenbranche

24

8

Compliment
haalt Milieukeur:
"Steeds een stapje
verder gaan"

Bakkerij Fuite:
"Bewijzen dat
we volgens
duurzamere
methodes
werken"

18

10

Milieuthermometer Zorg maakt werk van duurzamere bedrijfsvoering

7

Een kijkje in de keuken van Bruynzeel

22

Barometer brengt voorbeeldrol van duurzame terreinbeheerders in beeld

12

FARM FRESH: "DUURZAMER VLEES MET EEN VERHAAL"

14

19 Miljoen Limburgse Milieukeur komkommers uit Californië

16

Joost van den Oever: "Milieukeur helpt in het uitleggen van onze duurzame werkwijze"

SMK ORGANISATIE

Frits van Wesemael, voorzitter College van Deskundigen, neemt na 25 jaar afscheid van SMK 3
 Nieuwe directeur SMK Gijs Dröge 4
 Directeur Regien van der Sijp neemt afscheid van SMK 5
 Jori Langwerden nieuwe projectmedewerker agro/food 6
 TPAC: FSC hout voldoet aan Nederlandse criteria 6
 Ineke Vlot vice president in EU Ecolabel bestuur (EUEB) 31

MILIEUKEUR ALGEMEEN

Website Milieukeur international, website Milieukeur consument, factsheets 13
 Ontwikkelingen 20

MILIEUKEUR AGRO/FOOD PLANTAARDIG

Brabants tuinbouwbedrijf Compliment haalt Milieukeur 8
 Duurzamere bloembollen in alle gemeenteperken vanaf najaar 2016? 9

19 Miljoen Limburgse Milieukeur komkommers uit Californië 14
 Van den Oever: Eeuwenoude boomkwekerij met frisse visie op de toekomst 16
 Gemeente Zwolle: Duurzaam beheer 1000 hectare openbaar groen 22

MILIEUKEUR AGRO/FOOD DIERLIJK

Farm Fresh: duurzamer vlees met een verhaal 12

MILIEUKEUR BEWERKTE/VERWERKTE PRODUCTEN

Bakkerij Fuite behaalt Milieukeur certificaat voor kleinbrood 18

MILIEUKEUR NON FOOD

Milieuthermometer Zorg maakt werk van duurzamere bedrijfsvoering 10
 Een kijkje in de keuken van Bruynzeel 7
 Betonbedrijf Van de Meulengraaf: "Niet alleen groen schrijven, maar ook groen doen" 19

EU ECOLABEL

Papierfabrikant Parenco: "Het zit bij ons in de vezels" 30
 Nieuwe productgroepen EU-Ecolabel 31

BAROMETER DUURZAME BLOEMIST

Verdergaande verduurzaming bloemistenbranche 24

BAROMETER DUURZAAM TERREINBEHEER

Barometer brengt voorbeeldrol van duurzame terreinbeheerders in beeld 26

BAROMETER DUURZAME BAKKERIJ & ZOETWAREN

Lonka behaalt zilveren certificaat: "Zacht hoort gewoon bij ons" 23

MAATLAT DUURZAME VEEHOUDERIJ

Ontwikkeling MDV stallen 2007 – 2014
 Melkveehouderij investeert steeds meer in duurzamere melkveestallen 28
 Hoorzittingen MDV gepland in september 2015 29

“ONGELOOFLIJK BETROKKEN”

Na 25 jaar betrokken geweest te zijn bij SMK, neemt Frits van Wesemael op 2 juni afscheid van SMK.

Nog voordat SMK in 1992 werd opgericht, was Frits - als vertegenwoordiger van de Nederlandse detailhandel - lid van een commissie die de opdracht had te onderzoeken of er mogelijkheden waren voor ‘een zinvol milieukeur’. Dit op initiatief van Hans Albers, de toenmalige PvdA minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu. Na de oprichting werd Frits aangesteld als voorzitter van de Raad van Toezicht van SMK. In 2003 werd hij voorzitter van de Colleges van Deskundigen non-food, agro/food en Groen Label Kas en in 2008 ook van het College van Deskundigen Maatlat Duurzame Veehouderij en Aquacultuur. Na 2014 bleef hij

aan als voorzitter van het College van Deskundigen non-food.

WAARDEVOL

“Wat mij als voorzitter van de Colleges intrigeert is het proces om te komen tot goede en goed werkbare certificatieschema’s met criteria en controlerichtlijnen voor duurzamere productie”, zegt Frits. “Ik vind het opvallend en heel waardevol dat het, ondanks de zeer heterogene samenstellingen van de Colleges, altijd weer lukt om die schema’s de juiste inhoud, draagvlak en praktische invulling te geven. Het is mooi om te constateren dat er op het brede gebied van verduurzaming een prima samenwerking en enthousiasme kan bestaan tussen producenten-, consumenten- en milieuorganisaties, detailhandel, wetenschappelijke instituten en overheid. Waarvoor lof!”

BETROKKEN

Datzelfde enthousiasme vindt Frits ook terug bij de SMK-organisatie zelf. “Door mijn werk bij VNO-NCW en de Nederlandse detailhandel heb ik heel wat bedrijven en organisaties

‘van binnenuit’ kunnen meemaken. En ik wil ècht benadrukken dat ik zelden een team van medewerkers ben tegengekomen dat zo betrokken is. Dat verdient een dik compliment. Ik heb daarbij SMK zien evolueren als een organisatie die steeds meer het contact vindt met bedrijfsleven, ketenpartijen en andere stakeholders om verduurzaming middels keurmerken ‘op de kaart’ te zetten. Die aanpak leidt tot een behoorlijke groei van het aantal keurmerkhouders. Ook de verbreding van het aantal productgroepen waarvoor criteria worden ontwikkeld, het deelnemen in projecten en advisering zijn daar het gevolg van.”

Frits vervolgt: “Het mooie is dat de evolutie van SMK zich op een of andere manier ook altijd afspiegelde in de ontwikkeling van het management en de medewerkers van SMK. Eigenlijk was het altijd de juiste man/vrouw op de juiste plaats.”

Tot zover het ‘terugkijken’. Voor de toekomst vertrouwt Frits erop dat SMK zich zo blijft ontwikkelen als het al doet, en dat zijn opvolger Marjolein Demmers evenveel plezier en bevrediging gaat ervaren in het voorzitterschap als hij de afgelopen meer dan 20 jaar had. ■

^

“EIGENLIJK WAS
HET ALTIJD DE JUISTE
MAN/VROUW OP
DE JUISTE PLAATS”

v

“VEEL IMPACT MET BEPERKTE MIDDELEN”

“SMK is op het gebied van duurzaam ondernemen in staat met een relatief kleine organisatie een groot effect te sorteren. Dat is voor mij de grote waarde van SMK”, zegt Gijs Dröge, de nieuwe directeur van SMK. Hij volgt in juni Regien van der Sijp op en maakte de afgelopen tijd kennis met de organisatie en haar stakeholders.

“Het bijzondere is bovendien dat SMK met haar keurmerken en benchmarks goed luistert naar markt en stakeholders, maar niettemin geheel onafhankelijk opereert. Daarmee is SMK veruit de betrouwbaarste partner voor ondernemingen en sectoren om verduurzaming te helpen verwezenlijken. En juist daarom vind ik het fantastisch om Regien van der Sijp te mogen opvolgen. Ze draagt een perfecte organisatie over, met zeer toegewijde en integere professionals.”

Gijs was hiervoor directeur van Dietz Dröge & van Loo, adviesbureau in corporate communicatie, public affairs en duurzaam beleid. “In de afgelopen jaren heb ik me op vele fronten actief voor duurzaamheid ingezet: voor duurzaam ondernemen in het bijzonder. Ik heb ervaren hoe goede benchmarks en keurmerken een impuls geven aan ondernemers en welke positieve impact deze hebben. Voor ondernemers is het erg prettig een duidelijk en meetbaar doel te stellen: daar kun je inzet en middelen op afstemmen. Minstens zo belangrijk is het zakelijk voordeel bij het behalen van een keurmerk: bijvoorbeeld nieuwe afzetkanalen, lagere productiekosten of fiscale voordelen. Ik wil dit de komende periode nog verder

uitdiepen, omdat de zakelijke motivatie voor verduurzaming een grote factor van belang is.” Gijs gaat de komende maanden met zoveel mogelijk partijen kennismaken. En daar blijft het natuurlijk niet bij: “Mijn ambitie is om de kwaliteit van SMK samen met het team en vooral ook alle stakeholders verder uit te bouwen. Op het gebied van duurzaam ondernemen is er nog heel veel potentie en zie ik veel kansen: waar een keurmerk of benchmark impact en draagvlak heeft, en wij met onze kennis en werkwijze het verschil kunnen maken, zijn we graag actief.” ■

KENNISMAKEN

Voorafgaand aan SMK was Gijs partner in Dietz Dröge & Van Loo, een adviesbureau voor public affairs, communicatie en corporate social responsibility. Gijs werkte onder andere voor Ondernemend Groen, een platform van duurzaam ondernemen van VNO-NCW, MKB Nederland en LTO Nederland, de Dutch Green Building Council, het platform Biodiversiteit, het REDD+ Business Initiative en de Europese Commissie (DG Research). Gijs initieerde de start van het consortium voor het opruimen van plastic soup, om te beginnen in de baai van Rio de Janeiro.

Tien jaar daarvoor begon hij Dröge & van Drimmelen, een toonaangevend adviesbureau voor corporate communication en public affairs. Daarvoor deed hij ervaring op als directielid en senior adviseur bij Bikker Communicatie Groep en als adviseur bij Winkelman & van Hessen. Gijs Dröge startte zijn loopbaan in de journalistiek en publiceert nog met enige regelmaat.

Naast zijn werk is Gijs actief met Liberaal Groen, een politieke denktank, en vervult hij diverse bestuurlijke functies. Gijs studeerde bouwkunde aan de TU Delft en volgde enkele managementcursussen in de Verenigde Staten. Hij is lid van het panel van deskundigen van de Transparantiebenchmark van het Ministerie van Economische Zaken.

“SMK IS ALS EEN BLOEMBOL”

Na ruim twaalf jaar neemt directeur/bestuurder Regien van der Sijp op 31 mei afscheid van SMK en gaat met pensioen. Zij wordt opgevolgd door Gijs Dröge.

BLOEIEND

Volgens Regien is het type organisatie mede de basis voor de succesvolle ontwikkeling van SMK in de afgelopen jaren. “Allereerst beschikken we met een klein en flexibel team, dat uit zelfsturende units bestaat, over een kennisbank van criteriasets die modulair kunnen worden ingezet. Daarnaast functioneren we als een netwerkorganisatie en ik vergelijk ons wel eens met de schillen van een ui of een bloembol. De kern bestaat uit een team van 14 personen, daaromheen de verschillende lagen: de Colleges van Deskundigen, onderzoekers, certificatie-instellingen en natuurlijk onze keurmerkhouders. Door deze samenstelling kunnen we heel productief opereren. Met telkens een prachtige bloem als uitkomst!”

KOERS

Regien maakte begin 2003 een vliegende start. Zij blikt terug: “Toen ik bij SMK begon was er nauwelijks gelegenheid voor een inwerkperiode. De overheid overwoog de financiële ondersteuning aan de organisatie stop te zetten omdat de verwachte doorbraak van Milieukeur uitbleef. Mijn aanbod om een zelf-evaluatie in gang te zetten, werd met beide handen aangegrepen. Dit betekende dat ik met het team direct aan de slag moest. Wij interviewden 30 uiteenlopende stakeholders en deskundigen.

De achilleshiel van de organisatie werd al snel duidelijk. Nut en noodzaak van het ontwikkelen van criteria voor duurzaamheid bleken onomstreden. Zij dragen immers bij aan markttransparantie. Ook werden Milieukeur criteria veel gebruikt als benchmark. Ondanks dit alles lieten producenten zich onvoldoende certificeren en lieten consumenten zich in hun koopgedrag niet leiden door het keurmerk. Is het beschikbaar stellen van duurzaamheids-criteria dan in wezen een nutsfunctie? Vijf maanden later legden we aan ruim 60 vertegenwoordigers van ministeries, provincies, producenten, maatschappelijke organisaties en wetenschappers een drietal mogelijke toekomst-scenario's voor SMK voor.”

‘AL-PARTIJDIG’

Regien vervolgt: “Die bijeenkomst betekende een kanteling voor de organisatie. Als we ervan uitgaan dat SMK een soort criteriafabriek is, moet deze dan gedreven worden door de overheid, door de markt of door een veelheid aan stakeholders? De meeste sympathie ging uit naar het laatste scenario: een ‘al-partijdig platform voor de ontwikkeling en het beheer voor normstellende duurzaamheids-criteria’. Die uitkomst verbaasde ons niet omdat onze Colleges van Deskundigen, die borg staan voor de kwaliteit van de criteria, breed zijn

samengesteld. Ook het ‘open source’ karakter van de organisatie past goed bij deze keuze. Stapsgewijs wisten we meer duurzaamheidsprogramma's en projecten te werven. Ontvingen we eerst nog een stevige subsidie van de overheid, gaandeweg ging deze over naar een zakelijke transactie met beperkte financiële overheidsdeelname. Dat kon dankzij een toenemend aantal keurmerkhouders en opdrachtgevers.”

TOEKOMST

Regien denkt dat de rol van keurmerken in de toekomst zou kunnen veranderen: “Een onafhankelijk keurmerk is al decennialang een betrouwbare manier om aan te tonen dat een product of dienst duurzamer is. Maar door de toenemende transparantie in de maatschappij en met behulp van nieuwe technologie is verduurzaming op veel manieren inzichtelijk te maken. Toch blijven er onafhankelijk ontwikkelde en beheerde instrumenten nodig om te bewijzen wat wordt beweerd.”

VERTROUWEN

“De afgelopen periode heb ik intensief opgetrokken met mijn opvolger Gijs Dröge en heb alle vertrouwen in hem. Ik weet ook dat het uitstekende team medewerkers hem goed zal ondersteunen. Zelf heb ik altijd goed koers kunnen houden dankzij hun kennis en kunde, hun integriteit en motivatie. Wat zal ik ze missen!” ■

FSC HOUT VOLDOET AAN NEDERLANDSE CRITERIA

FSC voldoet opnieuw aan de Nederlandse Inkoopcriteria voor duurzaam hout. Dat concludeert de Nederlandse commissie TPAC¹ die in opdracht van Staatssecretaris Mansveld certificatiesystemen beoordeelt voor het duurzaam inkoopbeleid van de Nederlandse overheid. De conclusie is het resultaat van een periodieke herbeoordeling van FSC. Ook in 2008 ontving het internationale certificatiesysteem een positief oordeel.

Een grondige toetsingsprocedure ging aan het oordeel vooraf. De commissie beoordeelde zowel de huidige FSC standaard als de nieuwe standaard die vanaf december 2015 van kracht wordt. Beide voldoen aan alle Nederlandse eisen, zo concludeert TPAC. Als onderdeel van de procedure zijn ook aandachtspunten van stakeholders meegenomen². Eén van de primaire aandachtspunten van stakeholders was de kwaliteit van bosbeheer in landen waar FSC geen nationale standaard heeft en eisen deels worden ontwikkeld door certificerende instellingen aldaar. TPAC voorzitter Gustaaf Borchart: "Uit ons uitvoerige onderzoek bleek dat de formulering van certificerende instellingen niet in alle gevallen strookten met de FSC standaard. Onder andere de thema's 'bosconversie'³ en 'rechten van inheemse volken' hadden onze aandacht, mede vanwege het belang dat stakeholders hieraan hechten.

We hebben onze bevindingen met FSC gedeeld en FSC heeft er gevolg aan gegeven door systematisch alle standaarden van certificerende instellingen op deze twee thema's te onderzoeken." Belangrijk is dat TPAC geen aanwijzingen vond dat de interpretaties van certificerende instellingen in de praktijk van het bosbeheer hebben geleid tot niet-duurzame situaties. FSC voldoet op papier en in de praktijk aan de Nederlandse inkoopcriteria voor duurzaam hout.

Wel heeft FSC de resultaten van het onderzoek benut om verdere verbeteringen aan te brengen. Met het van kracht worden van de nieuwe FSC standaard in december 2015 is eenduidige interpretatie van de FSC eisen nog beter gewaarborgd en het toezicht van FSC op certificerende instellingen verder verbeterd. ■

¹ Timber Procurement Assessment Committee

² Bij elke toetsing nodigt TPAC stakeholders zoals maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en kennisinstellingen uit om hun kennis en ervaringen met het certificatiesysteem te delen via een online forum. TPAC onderzoekt de bijdragen en rapporteert na afloop van de toetsing hoe deze zijn meegenomen in het eindoordeel over het systeem.

³ Bosconversie is het omzetten van natuurlijk bos in een andere vorm van landgebruik zoals plantages of infrastructurele werken.

NIEUWE PROJECTMEDEWERKER AGRO/FOOD

Jori Langwerden is sinds februari 2015 werkzaam bij SMK. Als projectmedewerker agro/food ondersteunt ze de afdeling en ontwikkelt en beheert zij applicaties voor Milieukeur en Groen Label Kas. Daarmee komen deze certificatieschema's beschikbaar als digitaal invulbare documenten voor keurmerkhouders en certificatie-instellingen.

Jori studeerde Applied Environmental Geosciences aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. Speerpunt van haar studie betrof het vanuit verschillende invalshoeken benaderen van vraagstukken met betrekking

tot landgebruik en voedselproductie. Met haar studie specialiseerde zij zich in de thema's duurzaam landgebruik, bodemvruchtbaarheid en duurzame landbouw.

Tijdens haar studie deed Jori onder andere onderzoek naar de broeikasuitstoot van verschillende voedselketens en naar atmosferische ammoniakconcentraties. Haar (VU-) afstudeeronderzoek deed ze extern bij de Universiteit van Wageningen en betrof de nutriëntentekorten in de bodem voor de productie van bonen door kleine boeren in Tanzania. ■

BAS VAN HOOF, PRODUCTIEMANAGER BRUYNZEEL KEUKENS

EEN KIJKJE IN DE KEUKEN VAN BRUYNZEEL

Een op de vier keukens in Nederland is een Bruynzeel keuken. Het oer-Hollandse merk (sinds 1897) timmert sinds 1937 flink aan de weg. Al sinds 2000 heeft Bruynzeel Keukens Milieukeur voor hun succesnummer, de Atlas keuken. Natuurlijk is er sindsdien nog veel meer bereikt in verduurzaming van hun productie. Productiemanager Bas van Hoof: "Het lijken allemaal kleine stapjes, maar als je het allemaal bij elkaar optelt, is het heel wat!"

De keukenfabriek van Bruynzeel Keukens staat in Bergen op Zoom. "We werken hier op een oppervlakte van zo'n 51.000 m²", vertelt Bas van Hoof. "Ook hebben we nog veertig Bruynzeel winkels door het land. Met z'n allen zorgen we voor de productie en verkoop van onze keukens. Het overgrote deel daarvan is een Atlas keuken."

ZONNEPANELEN

Toen Bruynzeel Keukens vorig jaar een nieuwe productiehuis bouwde, is van deze gelegenheid gebruik gemaakt om een groot deel van de energievoorziening via zonnepanelen te verzorgen. Van Hoof: "We hebben 1.600 zonnepanelen laten installeren, die samen zorgen voor een energieproductie van 350.000 kWh. Uiteraard was dat een flinke investering, niet alleen in de panelen, maar ook omdat de dakconstructie zwaarder uitgevoerd moest worden om voldoende steun te hebben voor de panelen. Maar we doen dat graag, zo'n investering gaat immers renderen door een vermindering van de energiekosten."

STOKEN OP RESTHOUD

Een andere in het oog springende bijzonderheid is dat de fabriek al jarenlang verwarmd wordt door het eigen resthout. "Bij het verzagen van delen komt houtstof vrij, dat we door de hele fabriek heen afzuigen", vertelt Van Hoof. "Dit houtstof verbranden we in een centrale ketel, en die zorgt weer voor warm water." Omdat er in de zomer niet gestookt wordt, kan het stof gebufferd worden en daarmee is Bruynzeel Keukens voor de verwarming zelfvoorzienend. "We hebben hier niet eens een gasaansluiting."

MILIEUKEUR LOGISCH

De keuze voor Milieukeur certificering vindt Van Hoof een heel logische. "We willen onafhankelijk kunnen aantonen dat we ons product, én het productieproces, zo duurzaam mogelijk maken en met Milieukeur kan dat. De maatregelen die we hiervoor nemen zijn talrijk. Om een paar voorbeelden te noemen: We gebruiken FSC-gecertificeerd hout. Het plaatmateriaal selecteren we op een laag formaldehydegehalte. We gebruiken zo min mogelijk lijm, bijvoorbeeld door de kantenband met laser te 'plakken'. Dit oogt ook nog eens fraaier." Hiernaast is veel aandacht voor het verminderen van CO₂-uitstoot. Bijvoorbeeld

door te kiezen voor een transporteur die aangesloten is bij Green Freight Europe. "En door de recente vervanging van al ons intern transport door elektrische voertuigen", vult Van Hoof aan.

NIEUWE LAKINSTALLATIE

"Doordat onze Atlas keukens al jarenlang is gecertificeerd, is milieubewustzijn door de gehele organisatie aanwezig", vindt Van Hoof. "Iedereen werkt mee aan verbetering van onze milieuprestaties. Bij nieuwe investeringen telt het milieupaspect altijd zwaar mee. Zo kochten we vorig jaar een nieuwe lakinstallatie. Met deze installatie gaan we stapsgewijs over op lakken op waterbasis. Daarmee verminderen we de uitstoot van VOS (vluchtige organische stoffen) aanzienlijk. Een goed voorbeeld van hoe we telkens verder willen verbeteren op het gebied van het duurzamer produceren van onze keukens." ■

BRABANTS TUINBOUWBEDRIJ COMPLIMENT HAALT MILIEUKEUR

'STEEDS EEN STAPJE VERDER GAAN'

DIRECTRICE JOLANDA NOOUJEN EN KWALITEITSMANAGER PEER SCHRAVEN VAN COMPLIMENT BV

Het Brabantse tuinbouwbedrijf Compliment BV beschikt over maar liefst 400 hectares aan tuinbouwgrond. Het bedrijf behaalde in 2014 al het Milieukeur certificaat voor de teelt van bleekselderij, bloemkool, broccoli, Chinese kool, radicchio en ijsbergsla. Dit jaar wil het bedrijf ook de teelt van tuinbonen en venkel laten certificeren.

“Als ik al die kroppen sla of bloemkolen op onze percelen zie staan, krijg ik steeds weer een goed gevoel”, zegt Peer Schraven, kwaliteitsmanager bij Compliment. “We zijn trots op onze mooie producten, tegelijkertijd beseffen we goed dat we onze met passie geteelde gewassen in de toekomst alleen kunnen blijven produceren als we volgens duurzamere methodes werken.” Compliment springt al jaren zeer zuinig om met gewasbeschermingsmiddelen, het bedrijf zet volautomatische schoffelmachines in voor het verwijderen van onkruid (in plaats van te spuiten) en werkt eveneens met vruchtwisseling op de percelen. Zo worden ziektes voorkomen en wordt de biodiversiteit in stand gehouden.

BEMESTINGPROCEDÉ ONDER DE LOEP

Het tuinbouwbedrijf behaalde 12 jaar geleden al het GLOBALG.A.P. certificaat. “Toch vroegen steeds meer afnemers ons of we ook het Milieukeur certificaat wilden behalen”, zegt Schraven. “Omdat we vanuit aanvullende eisen van supermarkten al volgens strengere normen

dan die van GLOBALG.A.P. teelden, konden en wilden we daar graag aan voldoen. Vanuit dat niveau zijn we verder gaan bouwen. De eisen voor de inzet van gewasbeschermingsmiddelen zijn voor Milieukeur bijvoorbeeld strenger dan die van GLOBALG.A.P. Ook hebben we ons bemestingsprocedé nog eens goed onder de loep genomen. In plaats van standaard bij te mesten, kijken we nu veel specifieker naar welk perceel wat nodig heeft. Dat voorkomt overbodige bemesting.” Het registreren van alle processen voor Milieukeur is een behoorlijke administratieve klus, vindt Schraven. “Maar als dat eenmaal is gebeurd, is het een kwestie van bijhouden. Ik trek er nu elke week ongeveer twee uur voor uit. Dat is prima te doen.”

TELEN IN DE VOLLE GROND

Compliment is gevestigd in het Brabantse plaatsje Zeeland. Het bedrijf bestaat dertien jaar. Alle gewassen worden in de volle grond geteeld. Compliment heeft twintig medewerkers in dienst, tijdens het oogstseizoen wordt dit

▲
“FLINKE
MILIEUWINST”
▼

DUURZAMERE BLOEMBOLLEN IN ALLE GEMEENTEPERKEN VANAF NAJAAR 2016?

Dit voorjaar vond de ontwikkeling plaats van Milieukeur criteria voor bloembollen. Een groep bloembollenbedrijven nam het initiatief hiertoe, omdat zij zich op het gebied van duurzaamheid wil onderscheiden. Met Milieukeur willen de bloembollenbedrijven aantoonbaar duurzamere bollen leveren, die onder andere voldoen aan de duurzaam inkopen criteria van de Nederlandse overheid. Tot op heden voldoen alleen biologisch geteelde bloembollen aan deze criteria, maar het aanbod daarvan is beperkt. Met de komst van Milieukeur gecertificeerde bloembollen kunnen Nederlandse gemeentes hun ambitie waarmaken om in alle bloemperken duurzamere bloembollen te planten.

De criteria werden ontwikkeld door experts met input van een begeleidingscommissie die bestaat uit vertegenwoordigers van de diverse belanghebbende partijen (telers, afnemers, waterschap, milieufederatie en Greenpeace). Begin juni stelt het SMK College van Deskundigen het concept certificatieschema vast.

Tijdens een openbare inspraakronde kunnen ook andere belangstellenden nog hun visie geven op het concept certificatieschema Milieukeur Bloembollen. Daartoe organiseert SMK op 23 juni van 10.00-12.00 uur een openbare hoorzitting in Akersloot. De input van deze inspraakronde wordt meegewogen door het College van Deskundigen bij het definitief vaststellen van het certificatieschema. ■

aantal aangevuld tot zo'n honderd arbeidskrachten. Compliment is hoofdleverancier van diverse supermarkten. Daarnaast gaat een deel van de oogst naar het buitenland.

TUINBONEN EN VENKEL

Het bedrijf teelt voornamelijk bleekselderij, bloemkool, broccoli, Chinese kool, radicchio en ijsbergsla. "We verbouwen ook tuinbonen en venkel in kleinere hoeveelheden", zegt Schraven. "Voor die groenten willen we in 2015 ook het Milieukeur certificaat behalen, want duurzamer werken houdt natuurlijk nooit op. Je onderzoekt altijd weer hoe je een stapje verder kunt gaan." Vaak lukt dat, maar soms is dat lastiger, erkent Schraven. "Zo is het deels schrappen van gewasbeschermingsmiddelen voor de meeste telers onwerkbaar, maar natuurlijk kun je je wel toeleggen op een heel zorgvuldige controle voordat je gewasbeschermingsmiddelen inzet. Dat doen we dus ook. Tegelijkertijd voorzien we teeltranden om onze percelen van bloemmengsels, deze trekken natuurlijke vijanden aan voor diverse plagen. Ook dat voorkomt dat we noodgedwongen moeten spuiten. Met 400 hectare tuinbouwgrond levert dat al met al flinke milieuwinst op", aldus de kwaliteitsmanager. ■

MILIEUTHERMOMETER ZORG MAAKT WERK VAN DUURZAMERE BEDRIJFSVOERING

In 2014 brak de Milieuthermometer Zorg door als hét instrument om werk te maken van een duurzamere bedrijfsvoering bij instellingen. Op basis van een uitgebreid certificatieschema krijgt een zorginstelling snel inzicht en controle over alle belangrijke duurzaamheidsthema's. Gecertificeerde organisaties tonen met het certificaat aan dat zij een duurzamere bedrijfsvoering hebben en dat kunnen communiceren naar patiënten, personeel, zorgverzekeraars, politiek en anderen. Het werken aan certificering is vaak de start voor extra innovaties, een duw vooruit voor duurzaam inkopen en voor kostenbesparing. 46 Zorginstellingen hebben nu (maart 2015) het keurmerk.

VLNR ADRIAAN VAN ENGELEN (MPZ), WOUTER BOS (VU MC RAAD VAN BESTUUR), MICHEL SCHAPERS (FACILITAIR MANAGER), COCK VAN DER LINDEN (MILIEUCOÖRDINATOR)

WOUTER BOS OPGETOGEN OVER MILIEUTHERMOMETER ZORG

In januari ontving VUmc bestuursvoorzitter Wouter Bos uit handen van Adriaan van Engelen, directeur Milieu Platform Zorgsector, het Zilveren Milieuthermometer Zorg certificaat.

Wouter Bos, bestuurslid VU Medisch Centrum is opgetogen over de ontvangst van het keurmerk Milieuthermometer Zorg. Hiermee geeft VU Medisch Centrum niet alleen invulling

aan het convenant met alle Amsterdamse ziekenhuizen en de gemeente, maar tevens de boodschap af meer te willen met het thema duurzaamheid. Recente nieuwbouw is opgeleverd met een veel hogere kwaliteit dan nieuwbouw van enkele jaren terug. Daarmee laat het VUmc een nieuwe koers zien die past bij deze tijd. ■

ZMC: SAMENWERKING BRENGT BRONS

Het interne milieuplatform van het Zaan Medisch Centrum, met leden uit alle verschillende afdelingen, besloot in 2012 de Milieuthermometer Zorg als norm te gaan hanteren. Met het certificaat Milieuthermometer brons nu als resultaat. Een bijzondere prestatie want het bestaande ziekenhuis is gedateerd en nieuwbouw is al gestart. Via goed samenwerken met alle afdelingen is het toch gelukt het keurmerk te behalen. Ook de nieuwbouw –met Breeam certificaat - werd meteen getoetst op alle punten. De stap naar zilver voor 2017 is in zicht en door het bestuur al uitgesproken. ■

AMC BEHAALT ALS EERSTE UMC 'ZILVER'

In februari ontving het AMC het zilveren certificaat van de Milieuthermometer Zorg. Het AMC is de eerste UMC in Nederland dat is geslaagd voor het keurmerk. De heer Maas Jan Heineman van de Raad van Bestuur nam in het bijzijn van een flinke groep medewerkers en genodigden het certificaat in ontvangst uit handen van Ineke Vlot van SMK. Met het keurmerk geeft het AMC blijk van de structurele aandacht voor een duurzame bedrijfsvoering. ■

GREEN DEAL BIJNA ROND

De vereniging Milieu Platform Zorgsector (MPZ) nam in 2014 het initiatief voor een Green Deal bij het ministerie van EZ. De Green Deal biedt organisaties een laagdrempelige mogelijkheid om samen met de overheid te werken aan groene groei. Het initiatief leidde tot overleg met vier ministeries, twee omgevingsdiensten, gemeente Amsterdam en Philips. Deze organisaties versterken door samenwerking een duurzame bedrijfsvoering.

De vier ministeries (EZ, VWS, BZK en IenM) benoemden daarop ieder hun eigen speerpunten voor de zorg. Thema's als nieuwe wetgeving voor energiebesparing, besparen op voedselverspilling, vergaand recycleren van afvalstromen, duurzaam inkopen, duurzaam vastgoed, preventie van medicijnen in afvalwater en bevorderen biodiversiteit in groenbeheer staan bij de ministeries op de agenda. In de Milieuthermometer Zorg komen alle genoemde thema's terug, waarmee dit instrument als groeimodel voor zinvolle inspanningen kan worden ingezet. De laatste maanden haken steeds meer organisaties aan bij dit initiatief van MPZ. De verwachting is dat de Green Deal vlak voor of na de zomer rondkomt. ■

OLVG: "RELATIE TUSSEN ZORG EN DUURZAAMHEID VANZELFSPREKEND"

Als eerste ziekenhuis in Amsterdam en derde in Nederland ontving het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis (OLVG) op 19 mei de Gouden Milieuthermometer en daarmee het milieukeurmerk Milieukeur. Wethouder Abdeluheh Choho van de gemeente Amsterdam reikte het certificaat uit.

Voor het gouden niveau is tijdens de audits vooral gekeken naar het OLVG-beleid voor duurzaam bouwen, de inspanningen om duurzaam te kopen, wat het ziekenhuis doet op het gebied van afvalscheiding en naar energiebesparing. Ellen Parma, milieucoördinator bij het OLVG: "Ik ben ontzettend trots dat het ziekenhuis waar ik werk als eerste in Amsterdam een milieukeurmerk heeft. De relatie tussen zorg en duurzaamheid is voor mij een vanzelfsprekendheid: gezondheid gaat over goed leven en

duurzaamheid gaat over een leefbare omgeving voor ons en toekomstige generaties. Het OLVG geeft goede zorg aan de patiënten van nu; in ons nieuwe moeder- en kindcentrum Anna Paviljoen worden de toekomstige generaties geboren."

AMSTERDAMS MILIEUCONVENANT

In 2012 was het OLVG het eerste Amsterdamse ziekenhuis met niveau zilver. Dit was aanleiding voor de toenmalige Amsterdamse wethouder milieu, Maarten van Poelgeest, om het OLVG te bezoeken. Tijdens dit werkbezoek ontstond vervolgens het idee om samen met de Amsterdamse ziekenhuizen een milieuconvenant af te sluiten. Met de ondertekening op 12 november 2013 stelden de ziekenhuizen zich ten doel om het certificaat te behalen van de 'Milieuthermometer Zorg'. ■

AMSTA BESPAART 30% OP ENERGIEREKENING

Liefst zeven verpleeghuizen van Amsta behaalden de bronzen Milieuthermometer Zorg. Bestuurster Relinde Weil ontving in december 2014 uit handen van Adriaan van Engelen, directeur MPZ de certificaten. In de aanloop naar de certificering hebben de medewerkers er alles aan gedaan om dit resultaat te bereiken. Mady Heubers, teamleider Vastgoed bij Amsta: "Er is fors bespaard op gas, elektriciteit, water en afval. Bij alle locaties is bijvoorbeeld de standaardverlichting grotendeels vervangen door energiezuinige LED-verlichting of zijn energiebesparende armaturen aangebracht. Dit heeft geleid tot besparingen van 25-30% op de energierekening van locaties. Totaal gaat het om 180.000 kWh. Dit is vergelijkbaar met het energieverbruik van 51 huishoudens per jaar." Het geld dat Amsta hiermee bespaart komt ten goede aan de zorg.

EEN DUURZAME TOEKOMST

Amsta behaalde dit prachtige resultaat met de inzet van betrokken medewerkers van het Dr. Sarphatiehuis, De Poort, De Werf, De Schutse, Flesseman, Jan Bonga en De kleine Johannes. ■

HVO-QUERIDO: "ÓÓK GOEDE ZORG LEVEREN AAN OMGEVING"

Op 3 maart 2015 ontving HVO-Querido het bronzen keurmerk van de Milieuthermometer. Met deze certificering is HVO-Querido de eerste zorginstelling in het land, buiten enkele ziekenhuizen, die hiermee voldoet aan extra milieueisen voor alle 24-uurs voorzieningen. Liefst 17 grote locaties in Amsterdam vallen daaronder.

HVO-Querido is een organisatie in Amsterdam die hulp biedt aan mensen in een kwetsbare positie en neemt daarbij de verantwoordelijkheid om, waar mogelijk, een adequate bijdrage te leveren aan mens en milieu. Bestuurder Clemens Blaas vindt dat het leveren van goede zorg verder gaat dan de ondersteuning van mensen, maar zich ook uitstrekt tot de omgeving waar wij allen gebruik van maken.

OP NAAR ZILVER

Het behalen van het brons smaakt naar meer. HVO-Querido streeft naar een continu verbeterende bedrijfsvoering en duurzaamheid is daar een belangrijk onderdeel van. Deze ambitie wordt in het kader van de Milieuthermometer vorm gegeven door in 2015 de ingezette verbeteringslag verder uit te bouwen door voor zilver te gaan. ■

BRONZEN MILIEUTHERMOMETER VOOR SLOTERVAARTZIEKENHUIS

Op woensdag 17 december ontvingen Karin Blaauwbroek, manager Kwaliteit en Veiligheid (links op de foto) en Desiree Vermeulen, medewerker Kwaliteit, Veiligheid en Milieu, (rechts op de foto) het certificaat Milieuthermometer Zorg bronzen niveau. Slotervaartziekenhuis is een van de ziekenhuizen die deelnemen aan het Amsterdams convenant voor een duurzame zorg. ■

FARM FRESH: DUURZAMER VLEES MET EEN VERHAAL

Farm Fresh in het Limburgse Born is een schoolvoorbeeld van een bedrijf dat het Milieukeur keurmerk weet te vermarkten. “Met het stempel van Milieukeur laten wij zien dat ons varkensvlees voldoet aan hoge eisen op het gebied van kwaliteit en duurzaamheid”, zegt directeur Michiel Meier Mattern. “En dat verhaal verkoopt goed.”

“Het tij zit mee”, erkent Michiel Meier Mattern. “Na alle nare verhalen over fraude met paardenvlees, plofkippen en besmet rund- en varkensvlees, willen steeds meer consumenten de garantie dat het stukje vlees op hun bord veilig en duurzaam is. Onze klanten, waaronder toprestaurants en hotelketens, zijn daar goed van doordrongen. Het laatste wat zij willen is een gast die ziek wordt van het vlees dat zij serveren of een actiegroep van Wakker Dier op hun stoep.”

BORN IN LIMBURG

Farm Fresh levert verse en gegaarde vleesproducten, waaronder rund-, lam- en varkensvlees. Onder twee merknamen, VAN BRUSSEL en LEBOUILLE, bedient het bedrijf toprestaurants, grootkeukens, bedrijfskantines, catering en diverse horecabedrijven in de Benelux. Onder het label ‘Born in Limburg’ presenteert Farm Fresh daarbij een lijn streekproducten die aansluit bij de toenemende behoefte aan duurzamere producten. Die producten brengt Farm Fresh actief onder de aandacht van bestaande en nieuwe klanten middels een doordachte marketingstrategie. Naast de

Milieukeur varkens, vallen onder ‘Born in Limburg’ ook het Geuldal (melk)lamsvlees, Euregionaal wild, de Limburgse Lakenvelders en het Limburgse Livar kloostervarken. “Al deze soorten hebben een beter leven”, zegt Meier Mattern. Het Milieukeur varken mag bijvoorbeeld niet worden gecasteerd, het gebruik van antibiotica wordt geminimaliseerd en de varkens krijgen schoon drinkwater en speelateriaal.

MEER DAN EEN GOED VERHAAL

“Het is heel simpel”, zegt Meier Mattern. “Als je goed inspeelt op de wensen van klanten, en je verhaal goed weet te verkopen, dan kun je vraag creëren naar veilig en duurzamer geproduceerde vleesproducten. Dat is wat wij doen. Maar we hebben wel meer dan een goed verhaal natuurlijk. De klant wil ook dat je doet wat je zegt dat je doet. Terecht. Met Milieukeur kunnen wij zwart op wit aantonen dat wij ook werkelijk duurzamer werken. Dat doen we overigens al vele jaren.”

“Met de ‘Born in Limburg’ streekproducten leveren we onder meer een bijdrage aan het terugdringen van de CO₂-uitstoot (door

FOTO (VAN RECHTS NAAR LINKS): DIRECTEUR MICHIEL MEIER MATTERN, Q&A MEDEWERKER ROBERT RAYMAKER EN Q&A MANAGER GERRIE BRAKS

geringere vervoersafstanden). Ook steunen we de lokale economie door vlees af te nemen bij plaatselijke fokkers en helpen we de diversiteit in stand te houden door ook minder rendabele rassen te vermarkten. Verder hebben wij op het gebied van verpakkingen en de verwerking van afvalstoffen de afgelopen jaren diverse milieuvriendelijke verbeteringen gerealiseerd.”

PUBLICITEIT

Farm Fresh besteedt veel aandacht aan publiciteit. Op de website van LEBOUILLE is een hele pagina ingeruimd voor de beschrijving van de duurzaamheidskenmerken van het Milieukeur varken. Meier Mattern: “Daarnaast staan we op diverse beurzen (onder meer de Horecava) met onze ‘Born in Limburg’ producten. Ook onze eigen klanten geven aandacht aan Milieukeur, waaronder een van de toprestaurants waar wij varkensvlees aan leveren. Dat is de beste reclame die je kunt krijgen.” ■

ENGELSTALIGE WEBSITE MILIEUKEUR INTERNATIONAL, WEBSITE MILIEUKEUR CONSUMENT, FACTSHEETS

WEBSITE MILIEUKEUR INTERNATIONAL

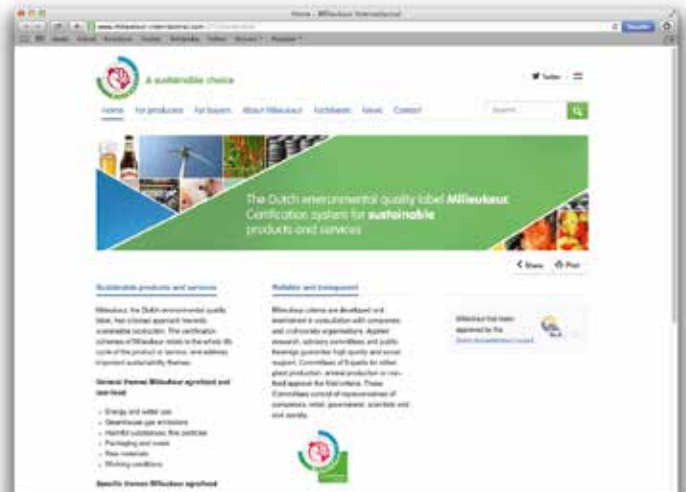
Begin dit jaar ging de Engelstalige website Milieukeur International online (<http://www.milieukeur-international.com>). Deze website is grotendeels gelijk aan de Nederlandstalige versie met een database op productniveau, certificatieschema's en gecertificeerde producten.

Milieukeur is in de basis een Nederlands keurmerk voor Nederlandse producenten en de Nederlandse markt. Een aantal marktontwikkelingen stimuleert de vraag naar een internationale positionering van Milieukeur en een daarop afgestemde website. Zo vraagt de Nederlandse retail steeds meer om 'jaarrond' Milieukeur product en is er een ontwikkeling naar Milieukeur teelten in het buitenland, zoals groenten in Spanje en Italië, en is er Milieukeur citrusteelt in Zuid-Afrika.

Ook zijn er Milieukeur keurmerkhouders die zo'n 80% van hun productie exporteren. Het gaat dan bijvoorbeeld om de glastuinbouw en de teelt van boomkwekerijproducten. De website Milieukeur International is dan een platform voor deze bedrijven voor ondersteuning en positionering van hun keurmerk. Dit geldt ook voor een aantal keurmerkhouders uit de non-food sector, zoals Nederlandse en buitenlandse fabrikanten van brandblusmiddelen.

WEBSITE MILIEUKEUR CONSUMENT

In ontwikkeling is een Milieukeur website agro/food, specifiek voor consumenten. De website richt zich op de thema's 'milieu, dier en mens'. Consumenten worden op een beknopte en aantrekkelijke wijze geïnformeerd hoe Milieukeur bijdraagt aan verduurzaming van de agro/food sector. Aan de orde komen onder meer biodiversiteit, vruchtbare bodems, klimaat en leefomgeving, gezond geteelde gewassen, dierenwelzijn en werkomstandigheden. Ook YouTube video's van keurmerkhouders krijgen een plaatsje op de website.

FACTSHEETS

Op diverse SMK-websites vindt u factsheets die op korte en heldere wijze een uitleg geven over het keurmerk. Van een aantal van deze factsheets zijn ook gedrukte versies geproduceerd voor de keurmerkhouders. ■

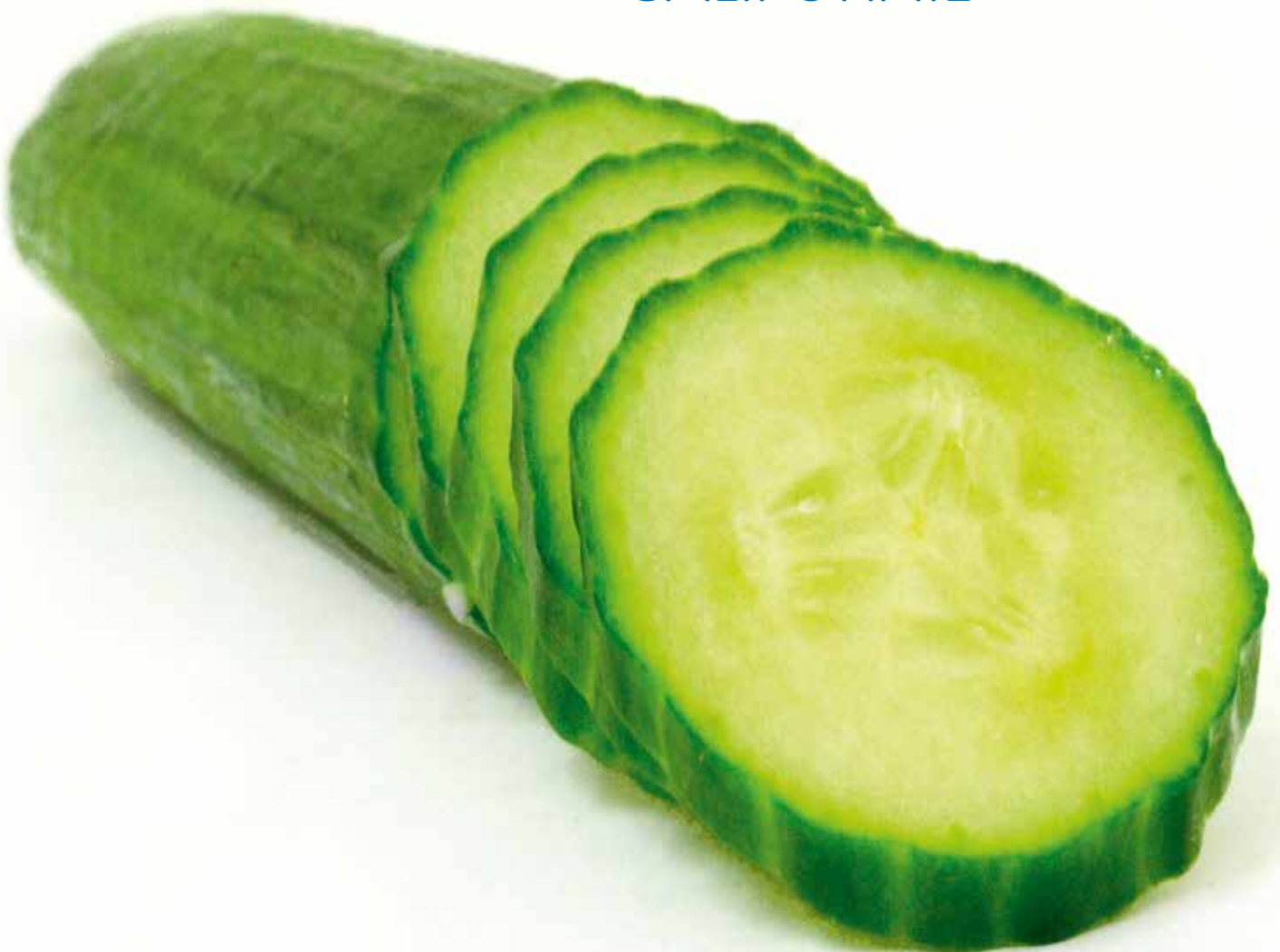
Factsheets

- Milieukeur Marktgegevens
- Milieukeur Plantaardige producten
- Milieukeur Boomkwekerijproducten
- Milieukeur Dierhouderij
- Milieukeur Varkensvlees
- Milieukeur Borging
- Barometer Duurzame Bloemist

19 MILJOEN

LIMBURGSE MILIEUKEUR
KOMKOMMERS UIT
CALIFORNIË

FRANK VAN LIPZIG VAN KOMKOMMERKEUKERIJ VAN LIPZIG

In het buurtschap Californië (gemeente Horst aan de Maas) teelt Frank van Lipzig zo'n 19 miljoen komkommers per jaar. Sinds kort is de gehele teelt Milieukeur gecertificeerd. Voor Van Lipzig was het geen gemakkelijke opgave, maar de moeite waard.

"Pas in 2007 ben ik op deze locatie ons bedrijf begonnen", vertelt Frank van Lipzig (38 jaar). "Mijn ouders hadden op een andere plek ook al een komkommerbedrijf, dus de teelt is me wel met de paplepel ingegoten. Ik wilde het wel een beetje anders doen, daarom heb ik een paar jaar geleden de strategie gekozen om te gaan voor de bovenkant van de markt. Ik ben aangesloten bij komkommertelersvereniging Kompany, zij zorgen voor de verkoop en hebben dus het meeste klantcontact. Via Kompany werd ik erop gewezen dat er marktvraag is voor komkommers met Milieukeur. Daarop besloot ik al snel dat ik het certificaat wilde halen."

HEFTIGER DAN INGESCHAT

Het certificeringsproces viel Van Lipzig niet mee. "Het was heftiger dan ik ingeschat had, ik moest behoorlijk diep gaan om aan de eisen te voldoen, vooral wat betreft registraties. Op zich is dat ook goed, want zo'n certificaat moet ook echt iets voorstellen en toevoegen, natuurlijk." De opgaven die aandacht vergden waren vooral op het gebied van middelengebruik, energie en waterverbruik. "Een aantal gewasbeschermings-

middelen viel af", zegt Van Lipzig, "en het gebruik van toegestane middelen moet je nauwkeurig plannen en verantwoorden. Als je aan het begin van het jaar veel verbruikt, kom je misschien aan het einde van het jaar tekort, omdat je dan aan je limiet zit. Je moet het dus doordacht doseren."

HOGE DRAAD

Wat betreft het energieverbruik zat Van Lipzig al aardig goed. "Sinds vorig jaar telen we met de 'hoge draad-methode'. Dat houdt in dat je de stam door laat groeien en wanneer je de komkommers eraf snijdt, de plant aan de draad laat zakken. Het is wel arbeidsintensiever, maar

omdat door deze methode de opbrengst per plant groeit, bespaar je uiteindelijk energie per geteelde komkommer." Wat betreft het waterverbruik is Van Lipzig in de gelukkige omstandigheid dat hij toegang heeft tot zoet bronwater en een nieuwe kas heeft met voldoende regenwateropslag. "De enige verandering met Milieukeur is dat ik, wanneer ik drainwater ga spuien, de hoeveelheid gespuid stikstof en het fosfaatgehalte nauwkeurig moet bemonsteren en verantwoorden."

MILIEUKEUR PAST IN STRATEGIE

Volgens Van Lipzig past Milieukeur uitstekend in zijn strategie. "De Milieukeur komkommers zijn iets duurder, maar de eindklant heeft dat ervoor over. Het sluit goed aan bij mijn wens voor het hogere segment te telen, waarin aandacht voor duurzaamheid loont." ■

FEITEN EN CIJFERS

Op een oppervlak van 8,5 hectare werkt Frank van Lipzig inmiddels met 15 vaste medewerkers, in het plukseizoen aangevuld met tientallen ingehuurd krachten. De teelt vindt twee keer per jaar plaats: in januari en juli wordt er aangeplant en van maart tot juli en van augustus tot november wordt geoogst. Komkommerwekerij Van Lipzig gebruikt een warmtekrachtkoppeling (WKK) voor de energievoorziening. Als gietwater voor de planten dient regenwater uit de bassins. Het regenwater wordt ook op het dak van de kassen gespreid om de temperatuur en het vochtgehalte in de kas te regelen.

EEUWENOUDE BOOM- KWEKERIJ MET FRISSE VISIE OP DE TOEKOMST

JOOST VAN DEN OEVER

ROBERT SMARIUS

Boomkwekerijen M. van den Oever & Zonen heeft al sinds de 18e eeuw in het Brabantse Haaren een boomkwekerij. En, als het aan de huidige generatie ligt, gaan ze daar nog eeuwen mee door. Met de blik op de toekomst besloot het bedrijf zeven jaar geleden op te gaan voor het Milieukeur certificaat. En in de jaren daarna werden steeds meer stappen gezet in verdere verduurzaming van de bedrijfsvoering.

“Destijds hadden we twee belangrijke overwegingen”, vertelt Milieu- en kwaliteitscoördinator Joost van den Oever. “We wilden ons onderscheiden op duurzaamheid en tegelijkertijd kwam de vraag van klanten. Veel van onze bomen leveren we aan gemeenten en zij moeten duurzaam inkopen. Met het Milieukeur certificaat konden we aantonen dat we op een duurzamere wijze bomen kweken”

VRUCHTBARE BODEM

Volgens Van den Oever zijn er een behoorlijk aantal aanpassingen in hun werkwijze doorgevoerd sinds de certificering. “Maar eigenlijk vinden we dat alleen maar leuk. De belangrijkste verschillen die wij doorvoeren ten opzichte van een gangbare teelt, zitten ‘m op het vlak van gewasbescherming en bemesting.” Hoofd Kwekerij Robert Smarius vult aan: “Zo gebruiken we, wanneer grond vrijkomt voor een nieuwe teelt, stalmest met compost en stro. Dan zaaien we een groenbemester om de

structuur van de bodem te verbeteren. De groenbesters zijn Afrikaantjes, Japanse haver of een bloemenmengsel. Afrikaantjes en Japanse haver bestrijden aaltjes, die wortels aan kunnen tasten. Ook zorgen ze voor een verhoging van organisch stof, wat goed is voor een vruchtbare bodem. Op lege stroken op een perceel zaaien we een bloemenmengsel. Dit trekt insecten aan die de natuurlijke vijand zijn van ziekten en plagen. Ook plaatsen we her en der ‘insectenhôtels’: houten constructies die kevers en lieveheersbeestjes aantrekken. We hangen vogelhuisjes op diverse locaties in de kwekerij. Deze vogels en insecten helpen ook mee in de gewasbescherming. En het is goed voor de biodiversiteit.”

CHEMIE TERUGDRINGEN

“In ziektegevoelige gewassen passen we ook Fytaforce (compostthee) toe als natuurlijke bestrijdingsmethode. De bomen worden door de toepassing van compostthee van nature sterker waardoor deze beter bestand zijn tegen ziekten en plagen.” Helemaal zonder gewasbeschermingsmiddelen kan de boomkweker nog niet. Smarius: “We spuiten we nog steeds wel, maar dan beperkt en indien nodig. Echter bij onkruidbestrijding valt er bijna niet aan te ontkomen. Vooral tussen de bomen in de rijen is het lastig om mechanische onkruidbestrijding toe te passen. Binnen het Praktijknetwerk Duurzame aanpak ziekten, plagen en onkruiden overleggen we hierover met branchegenoten. We hopen op deze manier het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen nog verder terug te dringen.”

SOCIAL RETURN

Vanuit de gedachte om ook mensen met een beperking werk te bieden, heeft M. van den Oever Boomkwekerijen al enige tijd een overeenkomst met twee instellingen in de buurt. “Twee keer per week komen mensen met een verstandelijke beperking ons helpen op de kwekerij”, vertelt Van den Oever. “Op dinsdag zijn dat er acht en op donderdag vier. Maart en november zijn extra drukke maanden in onze afzet. In die perioden nemen veel bedrijven tijdelijke krachten vanuit Midden- of Oost-Europa aan. Wij kiezen echter voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en zijn blij met de prima hulp die zij ons bieden.”

ONDERSTEUNING DOOR SMK

Sinds enige tijd bestaat naast het Milieukeur certificaat ook het Groenkeur voor bedrijven in de ‘groene sector’. “Wij volgen alle belangrijke ontwikkelingen en trends in de sector nauwlettend en hebben op basis van de huidige marktontwikkelingen geen reden om op dit moment voor Groenkeur te kiezen”, zegt Van den Oever hierover. De voordelen van Milieukeur zijn wat Van den Oever betreft voldoende. “Je kunt aantonen dat je duurzaam werkt, dat is voor sommige klanten een eis. Maar Milieukeur helpt ook in het uitleggen van onze duurzame werkwijze naar de buitenwereld. We willen zo natuurlijk mogelijk werken, om ook in de verre toekomst nog steeds een gezonde boomkwekerij te hebben.” Daarnaast biedt de praktische ondersteuning door SMK meerwaarde. “Wij exporteren veel, dus voor ons zijn bijvoorbeeld de door Milieukeur gemaakte Engelstalige website en factsheet handige hulpmiddelen.” ■

▲
“MILIEUKEUR HELPT
IN HET UITLEGGEN
VAN ONZE DUURZAME
WERKWIJZE”
▼

BAKKERIJ FUITE BEHAALT MILIEUKEUR CERTIFICAAT VOOR KLEINBROOD

KLAAS FUITE

Bakkerij Fuite uit Apeldoorn brengt dagelijks vele soorten brood aan de man. Onlangs behaalde Fuite het Milieukeur certificaat voor de productie van kleinbrood. “Goed zorgen voor mens en omgeving, dat vinden wij niet meer dan normaal”, zegt Klaas Fuite, Operationeel Directeur bij Fuite.

“Al minstens tien jaar zijn wij bij Fuite bezig met maatschappelijk verantwoord ondernemen. Maar op een gegeven moment wil je meer. We wilden kunnen bewijzen dat we volgens duurzamere methodes werken”, vertelt Fuite. “Een medewerkster van een adviesbureau die in 2013 tijdelijk bij ons werkte, zette ons op het spoor van Milieukeur. Eerst hebben we toen bij een deel van onze klanten gepeild of zij behoefte hadden aan producten met dit keurmerk. Dat bleek inderdaad zo te zijn. Vervolgens zijn we gaan uitzoeken aan welke eisen we voor de certificering moesten voldoen. Op verschillende bedrijfsonderdelen bleken we al goed te scoren. Maar dan ben je er nog niet natuurlijk, ook administratief is het behalen van het certificaat een flinke klus.”

“WE WILDEN
KUNNEN BEWIJZEN
DAT WE VOLGENS
DUURZAMERE
METHODES WERKEN”

BROODPRODUCTIEBEDRIJF

Fuite levert brood- en banketproducten aan supermarkten, benzinstations, bedrijfskantines, luchtvaartmaatschappijen en de evenementenmarkt. Fuite: “Mijn overgrootvader opende ooit een dorpsbakkerij in het Overijsselse IJsselmuiden. Dat was in 1928, zo is het ooit begonnen.” In een kleine negentig jaar tijd is het familiebedrijf uitgegroeid tot een groot broodproductiebedrijf dat louter zakelijke klanten bedient, door heel Europa. Fuite heeft negentig medewerkers in dienst. Dagelijks kan het bedrijf in totaal 50.000 broden en 200.000 stuks kleinbrood produceren.

ZUINIGER MET ENERGIE

Fuite: “We hebben de afgelopen jaren al veel geïnvesteerd in duurzamere werkmethodes. Zo zijn we bijvoorbeeld afgestapt van het gebruik van stoom voor onze rijstkasten, we werken nu met koud water verneveling. Ook hebben we onze verwarmingsketels stapsgewijs vervangen door hoog rendement modulerende ketels, die het vermogen van de cv-ketel aanpassen aan de warmtebehoefte. Ook dat levert een flinke energiebesparing op. Net als de bewegingsmelders die we hebben geïnstalleerd. Het aan- en uitschakelen van verlichting verloopt nu automatisch, zo blijft nergens meer onnodig het licht branden.”

INBRENG MEDEWERKERS

Goede arbeidsomstandigheden, eveneens onderdeel van de Milieukeur certificering, staan hoog op de agenda bij Fuite. “Ook betrekken wij de werkvloer intensief bij alle verbeterprocessen”, zegt de directeur. “Wij hebben geen managers in dienst, omdat wij geloven dat de meeste kennis en deskundigheid bij de medewerkers zelf te vinden is. Zo kwamen een paar collega’s onlangs op het idee om een decoratiestrooier te ontwikkelen, één die heel precies onze bolletjes voorziet van de juiste hoeveelheid zadenmix. Tot voor kort belandde een groot deel van het decoratiestrooisel naast de broodjes en vervolgens in de afvalbak. Nu niet meer. Zo bedenken we elke keer weer samen hoe het nóg beter en duurzamer kan.”

VERMARKTEN

Fuite vindt het wel jammer dat het keurmerk zichzelf nog niet ‘terugverdient’. “Klanten houden voorlopig de hand op de knip, ondanks de eerdere behoeftepeilingen”, zegt hij. Tegelijk steekt hij de hand in eigen boezem. “We hebben ook nog nauwelijks iets gedaan aan communicatie en publiciteit over het behalen van het Milieukeur certificaat. We kunnen én willen er zelf ook nog meer mee de boer op.” ■

MILIEUKEUR VOOR BETONFABRIEK VAN DE MEULENGRAAF

“NIET ALLEEN GROEN SCHRIJVEN, MAAR OOK GROEN DOEN”

Betonfabriek Van de Meulengraaf behaalde onlangs het Milieukeur certificaat. Sindsdien levert het bedrijf op verzoek van afnemers Milieukeur betontegels.

“Wij zijn met Milieukeur aan de slag gegaan, omdat een buurgemeente in haar bestek opnam dat ze alleen wilde werken met een betonproducent die duurzamer vervaardigde betontegels levert, zegt Coen van de Meulengraaf, een van de twee eigenaren van het familiebedrijf. “Natuurlijk wilden wij deze gemeente graag ‘binnenhalen’. Daarom hebben wij werk gemaakt van het Milieukeur certificaat.”

GERECYCLEDDE MATERIALEN

Coen van de Meulengraaf vormt samen met zijn neef Tonnie de directie van de betonfabriek Van de Meulengraaf. Het bedrijf werd in 1935 opgericht en telt in totaal zeven medewerkers. Van de Meulengraaf levert bestratingmaterialen aan zowel de particuliere als de zakelijke markt. Van gebakken en betonnen stenen tot randafwerkingen, natuursteen, keramische en betontegels. Maar ook voor kant-en-klaar beton, vloerspecie en stabilisatiezand kunnen klanten bij de firma terecht. “Wij werken al jaren met gerecyclede materialen, zoals gebroken puin en restbeton”, zegt Van de Meulengraaf. “Dat is een

stuk duurzamer dan steeds met nieuw gewonnen grondstoffen tegels vervaardigen. Ook gebruiken we groene stroom en zetten we de restwarmte van onze stofafzuigingen en compressoren in voor ons productieproces. Toch was de stap naar Milieukeur voor ons alleen mogelijk met een steuntje in de rug van de opdrachtgever. “Het is heel simpel: wij kunnen dit alleen doen als een opdrachtgever ons financieel compenseert voor de extra inspanningen en investeringen die wij moeten doen om volgens Milieukeur normen te kunnen werken”, zegt de betonfabrikant.

BESTE PRIJS VERSUS DUURZAAM

Van de Meulengraaf: “Ik ben nogal kritisch over hoe er in onze branche wordt omgegaan met duurzaam inkopen. Er wordt in aanbestedingen vaak gevraagd om betontegels die voldoen aan duurzaamheidscriteria. De praktijk leert echter dat de prijs veel meer een doorslaggevende factor is voor het gunnen van opdrachten. Ik noem dat ‘groen schrijven, maar niet groen doen’ en vind dat een gemiste kans om bouwend Nederland te verduurzamen. En het honoreert ook niet de extra inspanningen die bedrijven zoals het onze moeten leveren om duurzamere werkmethodes te integreren in hun productieprocessen en duurzamere producten te leveren.”

Op het gebied van verduurzaming van betonproducten heeft Van de Meulengraaf verdergaande ideeën: “Zo willen we op het gebied van verduurzaming veel meer samenwerken met onze opdrachtgevers. We zouden bijvoorbeeld met gemeenten ervoor kunnen zorgdragen dat wij hun oude stenen inzamelen, tot puingruulaat verwerken en daar uiteindelijk weer nieuwe – gerecyclede - betonproducten van vervaardigen. Dan praat je écht over verduurzaming en maak je al een redelijke stap richting een circulair productieproces. Maar ik benadruk dat dit alleen kans van slagen heeft als de werkelijke wil voor verduurzaming, samenwerking en honorering er is.” ■

SMK NIEUWS

75

ONTWIKKELINGEN MILIEUKEUR

AUTOWASINSTALLATIES

De Milieukeur criteria voor autowasinstallaties zijn ongewijzigd verlengd tot 1 mei 2017. ■

BAROMETER DUURZAME BAKKERIJ EN ZOETWAREN

De criteria voor de Barometer Duurzame Bakkerij en Zoetwaren zijn per 1 april 2015 ongewijzigd verlengd tot 1 april 2016. Begin januari 2015 werd het eerste certificaat afgegeven aan het zoetwarenbedrijf Lonka (zie artikel op pagina 23). ■

BAROMETER DUURZAME EVENEMENTEN

De Barometer Duurzame Evenementen is met 1 jaar verlengd tot 1 maart 2016. Via deze Barometer kan een evenement worden gecertificeerd op het niveau brons, zilver of goud. Het gouden niveau is gekoppeld aan Milieukeur. De Barometer is samen met de Stichting Duurzaam Organiseren ontwikkeld. Na de zomer zal in samenwerking met deze stichting een traject voor beperkte herziening in gang worden gezet. ■

BAROMETER DUURZAAM TERREINBEHEER

Het certificatieschema Barometer Duurzaam Terreinbeheer is met terugwerkende kracht per 1 maart 2015 verlengd tot 1 maart 2016. Ook met het voorgenomen wettelijke verbod op

onkruidbestrijdingsmiddelen op verhardingen (eind 2015) blijft de Barometer van belang, omdat het opdrachtgevers en uitvoerders zicht geeft op een geborgde uitvoering van onkruidbestrijding. Daarnaast blijkt uit de voortdurende groei van het aantal certificaathouders op niveau Zilver en Goud, dat diverse organisaties graag hun voorbeeldrol met de Barometer in beeld willen brengen. De eerder aangekondigde stakeholdersbijeenkomst is tot nu toe uitgesteld. Dit in afwachting van meer duidelijkheid over de nadere uitwerking van het wettelijk kader rondom het verbod van niet-landbouwkundig gebruik van chemische middelen. SMK wil toch een start maken met de vernieuwde opbouw/herziening van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer voor het seizoen 2016. Hiervoor wordt een stakeholdersbijeenkomst georganiseerd in juni 2015. ■

BEWERKTE EN VERWERKTE PRODUCTEN

Op 23 april vond de hoorzitting plaats voor de conceptversie van het certificatieschema Milieukeur Bewerkte en Verwerkte producten. Inbreng werd geleverd door leveranciers van vlees, bier en gesneden groenten, de retail, belangenbehartigers en certificatie-instellingen. Waar mogelijk werden opmerkingen en vragen direct beantwoord; andere vragen worden door het College van Deskundigen agro/food voor latere besluitvorming en beantwoording meegenomen. Het College bespreekt het schema begin juni en stelt deze mogelijk vast, waarna de criteria in de zomer 2015 worden gepubliceerd. ■

BIODIVERSITEIT+ CRITERIA VASTGESTELD

De Biodiversiteit+ criteria voor akkerbouw/ vollegroondsgroenten, fruit, boomkwekerijproducten en rundvee zijn per 1 april 2015 vastgesteld. Als afronding van het project zijn een akkerbouw-, fruitteelt- en melkveebedrijf geaudit. Daarnaast werken 160 Milieukeur bedrijven als test met een digitale checklist van de Biodiversiteit+ criteria. Het gaat om 20 fruitteeltbedrijven, 50 boomkwekerijen en 90 bedrijven in de akkerbouw en vollegroondsgroenten. ■

BLOEMBOLLEN

Dit voorjaar vond de ontwikkeling plaats van het certificatieschema Milieukeur Bloembollen. De criteria worden ontwikkeld door experts met input van een begeleidingscommissie die bestaat uit vertegenwoordigers van de diverse belanghebbende partijen. Begin juni stelt het College van Deskundigen agro/food plantaardig het concept certificatieschema vast. Tijdens een openbare inspraakronde kunnen ook andere belangstellenden nog hun visie geven op het concept certificatieschema Milieukeur Bloembollen. Daartoe organiseert SMK op 23 juni van 10.00-12.00 uur een hoorzitting in Akersloot. De input van deze inspraakronde wordt meegewogen door het College van Deskundigen bij het definitief vaststellen van het certificatieschema (zie ook artikel pag. 9). ■

GROENE ELEKTRICITEIT

Het Milieukeur certificatieschema Groene elektriciteit is met 1 jaar verlengd tot 1 januari 2016. Er zijn enkele aanpassingen, bijvoorbeeld de borging van claims over de specifieke herkomst van een stroombron. De aansluiting van de Milieukeurcriteria voor biomassa op de duurzaamheidscriteria voor vaste biomassa volgens het SER Energieakkoord staat als onderwerp voor toekomstige herziening op de agenda. Dit geldt ook voor mogelijke koppeling van het Milieukeur certificatieschema met de CO₂-footprint. ■

PLANTAARDIGE PRODUCTEN BEDEKTE TEELT

In het najaar van 2014 zijn voor het certificatieschema Milieukeur Plantaardige producten Bedekte teelt (glasgroenten) aanvullende criteria voor werkomstandigheden en voedselveiligheid opgesteld. Deze criteria zijn het resultaat van het project Milieukeur Internationaal waarin SMK samen met telers en adviseurs in beeld heeft gebracht welke duurzaamheidsthema's buitenlandse afnemers belangrijk vinden en hoe dat in criteria kan worden vertaald.

In 2015 zijn deze criteria als 'add-on' beschikbaar, aanvullend op het gangbare certificatieschema Milieukeur Bedekte teelt voor glasgroenten. Glasgroentebedrijven kunnen hiermee extra inspanningen op het gebied van werkomstandigheden en voedselveiligheid aantonen en borgen. De 'add-on' Aanvullende criteria voor werkomstandigheden en voedselveiligheid is beschikbaar via de website www.milieukeur.nl

SMK inventariseert in 2015 de ervaringen met deze aanvullende criteria en onderzoekt voor de herziening van het certificatieschema Milieukeur Bedekte teelt of deze criteria standaard kunnen worden opgenomen. ■

KLIMAATBEHEERSING BIJ DATACENTERS

De Milieukeur criteria voor klimaatbeheersing bij datacenters zijn geldig tot 1 juli 2015. De vorige herziening betrof een flexibeler benadering van 'deellast'. In een schriftelijke ronde is bij stakeholders gevraagd naar nieuwe aandachtspunten voor herziening. Hieruit kwam onder meer de vraag naar voren of het mogelijk is om te communiceren met EUE-waarden (Energy Usage Effectiveness) via metingen voor Milieukeur en deze te vermelden op het certificaat. Andere genoemde aandachtspunten voor herziening zijn het verplicht stellen van de huidige optionele eis voor groene elektriciteit: hiervoor blijkt vooralsnog weinig steun. Wel krijgt breed bijval de mogelijkheid op het certificaat optioneel te vermelden of de ingezette elektriciteit voldoet aan de Milieukeur criteria voor groene elektriciteit. Een gelaagd certificatiesysteem is ook voorgesteld. De diverse ingebrachte suggesties worden nader onderzocht. ■

MILIEUTHERMOMETER ZORG

De criteria van de Milieuthermometer Zorg zijn met zes maanden verlengd tot 1 oktober 2015. Een ziekenhuis of zorginstelling kan met de Milieuthermometer worden gecertificeerd op het niveau brons, zilver of goud. Het gouden niveau

is gekoppeld aan Milieukeur. De Milieuthermometer Zorg is ontwikkeld door Milieu Platform Zorgsector in samenwerking met SMK. Verduurzaming van de zorg staat steeds meer in de belangstelling. Zo is er een Green Deal Nederland op weg naar duurzame zorg in de maak, waarin de Milieuthermometer Zorg onderdeel uitmaakt van verschillende acties en inzet. De inhoud van het certificatieschema van de Milieuthermometer dient aan te sluiten bij de afspraken van deze Green Deal en waar mogelijk bij het Energieakkoord. De vorig jaar al grotendeels voorbereide herziening van de huidige criteria wordt hiermee komend half jaar optimaal afgestemd en verder ingevuld. Lees ook het artikel op pagina's 10 en 11. ■

DUURZAAM BEHEER 1000 HECTARE OPENBAAR GROEN

De gemeente Zwolle kiest al jarenlang voor bomen en planten met Milieukeur. Inkoop en aanplant besteden zij uit aan ROVA, een publieke dienstverlener voor samenwerkende gemeenten op de terreinen grondstoffen & afval en openbare ruimte. Duurzaam inkopen is voor beide organisaties een vanzelfsprekende keuze.

“Binnen onze gemeente hebben we ongeveer duizend hectare openbaar groen in beheer”, vertelt Beheeradviseur Groen Tsjerk Jelsma van Gemeente Zwolle. “Ons doel daarbij is om het groen vitaal te houden en duurzaam te beheren. Daarvoor ontwikkelen we meerjaren onderhouds-plannen en werken we goed samen met andere gemeentelijke afdelingen. En natuurlijk betrekken we ook inwoners en bedrijven bij ons werk. Zo laten we groen adopteren door bedrijven en bewoners, en werken we nauw samen met een grote groep vrijwilligers in de veertien dierenweides die we in onze gemeente hebben.”

ONDERHOUD VAN HOOG NIVEAU

Sinds twee jaar is het groenbeheer uitbesteed aan ROVA. Daarbij zijn ook de groenmedewerkers van de gemeente overgegaan naar deze organisatie. “Samen met ROVA hebben we 32 ‘groenbladen’ gemaakt”, vervolgt Jelsma. “Daarin

staat precies omschreven hoe zij de bomen, heesters en hagen moeten onderhouden. We streven hierbij naar minimaal het onderhoudsniveau B, en in het centrum werken we met het hoogste onderhoudsniveau A.”

‘GROENE VINGERS’

Jelsma legt uit dat de gemeente onderscheid maakt in typen openbaar groen. “Als je kijkt naar de groene kaart van Zwolle zie je een groen buitengebied, waarvandaan ‘groene vingers’ zich uitstrekken tot middenin de stad. De onderverdeling die wij hanteren is in ‘natuurlijk groen’; dat zijn gebieden waar veel variatie is en de natuur redelijk zijn gang kan gaan; ‘gebruiksgroen’, daarbij moet je denken aan sportvelden, speel- en trapvelden. En we kennen het ‘beeldgroen’, dat is het straat- en buurtgroen. Daarbij speelt het beeld een belangrijke rol en dus bijvoorbeeld ook de vorm van de bomen. We proberen met meer biodiversiteit een bijdrage te leveren aan meer duurzaamheid. Ook als het gaat om bomen. Een klein voorbeeld: onlangs had een rij bomen last van essentakkensterfte. Als we herplanten, zorgen we er nu voor dat er een mix komt van soorten: essen, beuken, eiken door elkaar. Op die manier maak je de natuur minder kwetsbaar voor plagen en ziekten.”

AL DERTIG JAAR CHEMIEVRIJ

Volgens Jelsma kent de gemeente een lange traditie in milieuvriendelijk onderhoud. “Wij zijn al dertig jaar een chemievrije gemeente. Ons beheer doen we ecologisch en zo duurzaam mogelijk. Tot twee jaar geleden hadden we zelfs een eigen boomkwekerij waar we bomen kweekten met het EKO keurmerk. In verband met

een sterke afname door de economische crisis van de vraag naar bomen was de kwekerij niet meer rendabel. Nu proberen we EKO-bomen in te kopen, maar die zijn nauwelijks te vinden. Bomen met Milieukeur zijn dan een goed alternatief. Ik vind dat je altijd moet kijken naar wat haalbaar is, en Milieukeur bomen zijn gewoon veel beter verkrijgbaar.”

INKOOP VIA ROVA

Inkoper Wim Dekker van ROVA beaamt het streven van de gemeente Zwolle naar duurzamere bomen en planten. “Daarom kopen we in de eerste plaats in bij een kwekerij die Milieukeur bomen en planten levert. Pas als dat echt niet lukt, kiezen we voor gangbare teelt. En als er productsoorten zijn waarvoor geen Milieukeur is, bijvoorbeeld bloembollen*, dan halen we die bij een MPS-A-kweker. We kopen veel planten bij Boomkwekerij Piet Hanekamp. Dit bedrijf is al zolang ik mij kan herinneren erg duurzaam bezig en heeft voor verschillende categorieën planten het Milieukeur certificaat. Hetzelfde geldt voor boomkwekerij M. van den Oever, daar kopen we ook vaak.”

‘LAAT MAAR ZIEN’

“Controle op de inkoop is voor mij vanzelfsprekend”, zegt Dekker. “Omdat ik zelf jarenlang met Wintree hebt gewerkt, het meest bekende administratieprogramma voor bomeninkoop, is het voor mij niet moeilijk te weten hoe inkoop en verkoop verlopen. En, ik verwacht van de leverancier dat – als hij zelf geen Milieukeur gecertificeerde bomen heeft en deze namens mij inkoopt – hij op zijn beurt ze ook weer bij een Milieukeur-kweker haalt. ‘Laat maar zien waar je ze vandaan hebt’, zeg ik dan. Bovendien bezoek ik veel kwekers persoonlijk. En ik controleer ook ‘aan de poort’: wanneer de vrachtwagen binnenkomt met nieuwe bomen, inspecteer ik de lading. Vaak kun je aan de manier van beladen al zien hoeveel aandacht er is voor de waar. Ik doe een controle op maat, kwaliteit, gezondheid van de boom, en het Milieukeur certificaat.”

DUURZAME RELATIE

De keuze voor Milieukeur is wat betreft Dekker een heel bewuste. “Zowel de gemeente Zwolle als ROVA streven naar een duurzame relatie met leveranciers. Milieukeur bomen kunnen misschien iets duurder zijn, maar wij kiezen er toch voor. We geven liever iets meer uit in de wetenschap dat we een goede kwaliteit duurzamere bomen krijgen, en een leverancier hebben waar we op kunnen vertrouwen.” ■

*(Red.: Milieukeur voor bloembollen is in ontwikkeling; in 2016 wordt de eerste gecertificeerde bloembollenkweker verwacht. Lees ook het artikel op pagina 9.)

LONKA BEHAALT ZILVEREN CERTIFICAAT

“ZACHT HOORT GEWOON BIJ ONS”

ERWIN VAN RAMSHORST, INKOOPMANAGER EN
VOORZITTER MVO-TEAM VAN LONKA

Lonka behaalde onlangs als eerste snoepjesfabrikant van Nederland het zilveren certificaat van de Barometer Duurzame Bakkerij en Zoetwaren.

Het bedrijf liet zich bij de keuze om op te gaan voor het keurmerk niet leiden door vraag uit de markt. Maar vooral door ‘de wil om het goede te doen’. “We willen graag koploper zijn op dit gebied”, zegt Erwin van Ramshorst, inkoopmanager en voorzitter van het MVO-team van Lonka.

“Wij willen een bedrijf zijn met duurzamere werkmethodes, dat netjes omgaat met het milieu en de wereld om ons heen en dat niet doet vanuit commerciële overwegingen. Eigenlijk zijn wij gewoon softies natuurlijk”, lacht Erwin van Ramshorst. “Zacht hoort gewoon bij ons”. Dat is ook de slogan waarmee het bedrijf zich profileert. Lonka brengt zachte lekkernijen op de markt, zoals fudge, soft nougat en sinas snippers. Het bedrijf uit Roosendaal heeft 125 medewerkers in dienst en produceert maar liefst 1,3 miljard snoepjes per jaar. Lonka doet zaken met diverse toeleveranciers over de hele wereld. In Nederland levert Lonka haar producten aan diverse grote supermarkten.”

Van Ramshorst: “Al vele jaren voeren wij een actief MVO beleid. Dat betekent bijvoorbeeld dat wij gebruik maken van duurzamer geproduceerde cacao en palmolie. Dus kopen we UTZ gecertificeerde cacao en in RSPO palmolie. Ook zijn we zuinig met water- en energieverbruik en scheiden we sinds jaar en dag ons afval.”

EERSTE IN DE BRANCHE

Lonka deed dus al veel op het gebied van duurzamer werken, maar wilde weleens weten hoe ze er nu precies voorstaat op dit gebied. “Via onze branchevereniging voor de Bakkerij- en Zoetwarenindustrie (VBZ) kwamen we uit bij SMK”, vertelt van Ramshorst. “Aangezien we de eerste zijn in onze branche die wilde opgaan voor de Barometer Duurzame Bakkerij & Zoetwaren, is onze audit als een pilottraject uitgevoerd, waarbij er voor een aantal criteria van het certificatieschema nadere uitleg nodig was. Daarvoor hebben we tijdens het traject heel nauw samengewerkt met VBZ en SMK. “We wilden heel goed weten wat er nu precies van ons werd verwacht, we hadden ook nog geen collega’s waar we een voorbeeld aan konden nemen. We zijn overigens heel goed begeleid tijdens dat traject.”

STAKEHOLDERSANALYSE EN TOELEVERANCIERS

Het lastigste onderdeel voor Lonka vormde de stakeholdersanalyse. Daarvoor moet je nauwkeurig beschrijven wie een belang heeft bij besluiten of activiteiten van Lonka. “Individuele stakeholders zijn gecategoriseerd en we hebben met behulp van een Macht/Interesse matrix bepaald wat de macht is van de stakeholder om onderwerpen te beïnvloeden en wat de interesse is van de stakeholder voor deze onderwerpen”. “Onze eerste wezenlijke toeleveranciers waren al geselecteerd op het feit dat zij op de juiste manier zaken doen (geen kinderarbeid, dwangarbeid en bijvoorbeeld corruptie). Maar dit moet wel formeel aangetoond worden middels

^
“MEEGAAN MET
HET VERDUURZAMEN
VAN DE KETEN”
v

verklaringen of een code of conduct. Maar uiteindelijk hebben we het allemaal zwart-op-wit gekregen en werkten onze zakelijke partners, heel goed mee.”

Van Ramshorst verwacht niet dat Lonka met dit certificaat direct veel nieuwe klanten aantrekt of markten kan aanboren. “Maar dat was ook niet onze opzet”, zegt de inkoopmanager. “Wel werkt het andersom, daarvan ben ik overtuigd. Als we niet meegaan met het verduurzamen van de keten, gaan we het op de langere termijn moeilijk krijgen. Die ontwikkeling is niet meer terug te draaien. Het is als een trein die maar één kant op rijdt. Het is niet de vraag óf je instapt, maar wanneer.” ■

Steeds meer bloemisten maken serieus werk van verduurzaming. Er zijn er nu 23 gecertificeerd voor de Barometer Duurzame Bloemist. Voor deze editie van SMK Nieuws vroegen wij vier kersvers gecertificeerde bloemisten naar hun motivatie voor de Barometer en hun ervaringen ermee.

VERDERGAANDE VERDUURZAMING BLOEMISTENBRANCHE

BLOEMBINDERIJ VAN DER POST

Hillegom (ZILVER)

“Ik trek geen geitenwollen sokken aan”, zegt Piet van der Post met een knipoog, “maar ik wil wél op een haalbare manier bezig zijn met een duurzamer bedrijf.” Bloembinderij Van der Post was dan ook al anderhalf jaar bezig met ‘verduurzamen met gezond verstand’, zoals van der Post het noemt. “Klein voorbeeld: waarom cellofaan gebruiken als je je bloemen ook in kunt pakken met een leuk papiertje? En ons afval breng ik ook al tijden naar de veiling, waar je het netjes gesorteerd kunt achterlaten. Elastiek komt er bij ons ook niet meer in.”

“Voor de certificering heb ik natuurlijk nog wel een paar dingen extra moeten doen”, vervolgt van der Post. “Zo heb ik alle lampen vervangen door LED-verlichting. Ik vind dat prima, want

mijn zwaarste spot heeft nu een lamp van slechts 7 watt. Dat is niet alleen duurzamer, we gaan het straks ook merken in de elektriciteitsrekening.”

“Ik zou graag voor goud willen gaan”, stelt Van der Post, “maar dat lukt me niet. Ik kom net aan de 32% inkoop van MPS-A gecertificeerde bloemen. Voor goud heb je minstens 50% nodig. Het gekke is dat ik zeker weet dat een heleboel bloemen die ik koop, wel degelijk van MPS-A kwekers komen, maar dat staat dan niet als zodanig vermeld op de veilingklok. En dan telt het helaas niet. Ik vermoed dat je met eenvoudige aanpassingen in veilingadministraties aan een veel hoger percentage inkoop kunt komen.” ■

ANEMOON

Dronten (BRONS)

“Ik was eigenlijk al een paar jaar bezig met milieubewust ondernemen”, vertelt Wim Manders van bloemist Anemoon in Dronten. “Met deze certificering kwam alles in een stroomversnelling. Ik merkte dat de consument meer bezig is met duurzaamheid, en dat overheden duurzaam willen inkopen. Ik besloot mij als eerste bloemist in Flevoland te laten

certificeren, ook omdat ik daarmee hoop nieuwe klanten te krijgen.”

Anemoon heeft in de bedrijfsvoering niet veel aan hoeven passen, vindt Manders. “Ik moest alleen nog wat formele zaken op papier zetten, zoals een klachtenregeling.” Manders zou best door willen naar het zilveren niveau. “Maar daarvoor ontbreekt het aan voldoende aanbod van MPS-A bloemen. Ik bleef in mijn inkoop telkens rond de 28% hangen (30% is de norm voor zilver, red.) dus toen heb ik het maar bij brons gehouden.” ■

FLORIFÈRE - Maassluis (BRONS)

“Wij vinden de certificering met de Barometer Duurzame Bloemist van toegevoegde waarde voor ons bedrijf”, stelt Miranda Maat van Florifère in Maassluis. “Milieuvriendelijk werken is voor steeds meer bedrijven een voorwaarde. In onze klantenkring hebben we containeroverslagbedrijven en hotels, en ook onze particuliere klanten vinden duurzaamheid steeds belangrijker. Dat was voor ons een reden om op te gaan voor het certificaat.”

Maat koos bewust voor het bronzen niveau, “omdat we van tevoren wisten dat we niet aan de norm voor zilver konden voldoen qua inkoop. Soms moeten we op verzoek van een klant een bepaald soort plant of bloem kopen die geen MPS-A keurmerk heeft. Het aanbod gecertificeerde bloemen wordt steeds groter, dus misschien kan ik in de toekomst wél voldoen aan zilver, want we zaten er al tegenaan.”

Maat vond het niet bijzonder ingewikkeld om aan de norm voor brons te voldoen. “In de winkel stoken we niet veel, want dat is niet goed voor de bloemen. Het energieverbruik is dus sowieso aan de lage kant. We zijn overgestapt op groene stroom, de lampen zijn vervangen door spaarlampen en LED en we gebruiken alleen nog maar milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen.” ■

^
“CERTIFICERING IS VAN
TOEGEVOEGDE WAARDE
VOOR ONS BEDRIJF”
v

PEPERBLOEM

Purmerend (ZILVER)

“Wij wilden voor deze certificering meteen doorgaan voor het zilveren niveau”, zegt Yvonne Breuk van de Peperbloem. “Als ik iets doe, wil ik het goed doen. Goud gaat nog niet, omdat ik ook bij kleinere kwekers koop, die geen MPS-A certificaat hebben. Voor hen is dat te duur.” De inkoop bij kleinere kwekers vindt Breuk belangrijk, omdat ze geen ‘bosjeswinkel’ heeft. “In ons aanbod vind je ook bijzondere bloemen als ranonkels en Franse tulpen. De motivatie om te gaan certificeren kwam uit mijzelf; het zetje in de goede richting kwam van de branchevereniging Business Bloemisten Nederland. Zij maakten certificering voor mij iets toegankelijker.”

De maatregelen die Breuk moest nemen om aan het keurmerk te voldoen, vielen haar mee. “Ik heb geen koelcel en dus geen enorm energieverbruik. Om toch nog energiezuiniger te werken heb ik spaarlampen aangeschaft. En ik moest een paar formaliteiten regelen, zoals een klachtenregeling op papier zetten en een huishoudelijk reglement maken. Daarnaast heb ik extra tijd besteed aan de inkoop. Ik probeer dat, zeker ‘s zomers, lokaal te doen. En ik let op certificaten bij de inkoop van mijn bloemen en planten.” ■

BAROMETER BRENGT VOORBEELDROL VAN DUURZAME TERREINBEHEERDERS IN BEELD

“GOED SIGNAAL NAAR INWONERS EN ANDERE BELANGHEBBENDEN”

In februari ontving Waterschap Vechtstromen het zilveren certificaat van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer. Het waterschap komt voort uit een fusie in 2014 tussen het voormalige waterschap Velt en Vecht en waterschap Regge en Dinkel. Regge en Dinkel was al eerder op ‘zilver’ gecertificeerd.

“We werkten al langer op het zilveren niveau van de Barometer”, aldus Jeannette van Schaik, ecologe bij Vechtstromen. “Maar door de fusie van de twee waterschappen kwam de eigenlijke certificering op een wat lager pitje te staan. De registraties die nu eenmaal bij certificering horen, gaven een behoorlijke administratieve inspanning, ook vanwege het samenvoegen van de twee organisaties. Vechtstromen is er erg blij mee dat we nu ook voldoen aan de afspraak van alle waterschappen om minimaal het zilveren niveau van de Barometer te behalen. En het is natuurlijk een goed signaal naar onze inwoners en andere belanghebbenden dat we nu met een certificaat kunnen aantonen dat we onze terreinen op een duurzamere wijze beheren.” ■

JEANNETTE VAN SCHAIK, ECOLOGE BIJ VECHTSTROMEN

“SPORTEN OP DUURZAAM ONDERHOUDEN LOCATIES”

Sports Centre de Bongerd in Wageningen behaalde kortgeleden het zilveren certificaat voor de Barometer Duurzaam Terreinbeheer. Net als moederorganisatie Wageningen UR wil het sportcentrum voorloper zijn op het gebied van duurzamere bedrijfsvoering.

Duizenden studenten en medewerkers van de universiteit vinden wekelijks hun weg naar het sportcentrum. Naast vele indoor voorzieningen beschikt het centrum over een groot buitenterrein met drie sportvelden en een atletiekbaan. “Het onderhoud van dit buitenterrein gebeurt bij ons al vele jaren op duurzamere wijze”, vertelt Henri ten Klooster, hoofd van Sports Centre de Bongerd. “Dat kan ook niet anders

HENRI TEN KLOOSTER, HOOFD SPORTS CENTRE DE BONGERD (RECHTS OP DE FOTO)

met een moederorganisatie die zelf zoveel initiatieven en onderzoeken ontwikkelt op het gebied van duurzamere bedrijfsvoering, en daarin een voorbeeld wil zijn. De Bongerd heeft bijvoorbeeld al eens meegedaan met een proef van onderzoekers die een robotspuit ontwikkelden die selectief breedbladige onkruiden, zoals weegbree, heel selectief kan bestrijden op sportvelden.”

De Bongerd deed dus al veel aan duurzamer ondernemen, maar kon dat nog niet aantonen. “Dus zijn we op zoek gegaan naar een keurmerk waarmee we konden ‘hardmaken’ wat we deden”, zegt Ten Klooster. “Het zilveren niveau van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer paste het

beste bij onze eigen ambities.”

“Wij spuiten sowieso vrijwel niet, bijna alle onkruid verwijderen we met de hand”, vertelt Ten Klooster. “Duurzaam terreinbeheer is verder vooral een kwestie van heel goed plannen”, zegt hij. “Daarom houden we het beheer ook in eigen hand. Dan kunnen we medewerkers heel selectief inzetten voor het tijdig detecteren en verwijderen van onkruid, en het ‘krabben’ van de verharde delen van het terrein (parkeerplaatsen etc.). Een arbeidsintensieve klus, dat klopt. Daar schakelen we dan ook vaak op uitendbasis studenten voor in. Die verdienen graag iets bij.” ■

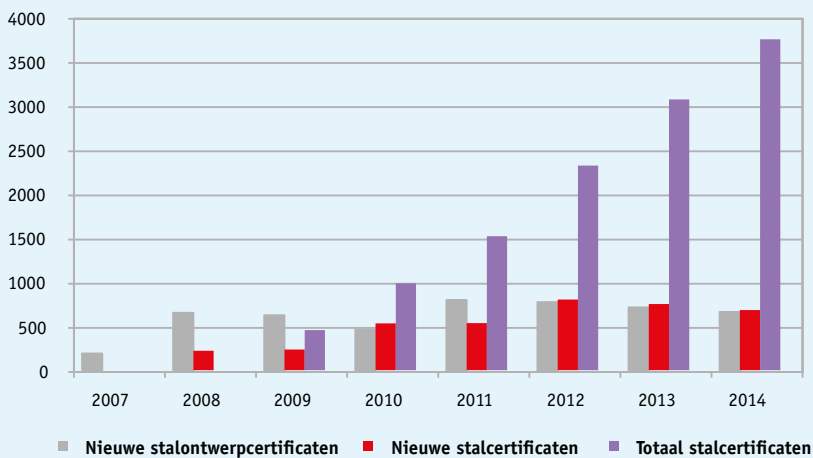
“OPROEP AAN GEMEENTEN EN BEDRIJVEN OP OM GEEN CHEMISCHE ONKRUIDBESTRIJDINGSMIDDELEN MEER TE GEBRUIKEN”

Waterschap Peel en Maasvallei behaalde in december 2014 het certificaat zilver voor de Barometer Duurzaam Terreinbeheer. Het waterschap is verantwoordelijk voor veilige dijken, droge voeten en voldoende en schoon water in Noord en Midden Limburg. Met het behalen van dit certificaat toont het waterschap aan dat het werkt aan de waterkwaliteit in het verzorgingsgebied. Dit doet het samen met de andere Limburgse waterpartners die ook gecertificeerd zijn: Waterschap Roer en Overmaas, Waterschapsbedrijf Limburg en Waterleidingmaatschappij Limburg. Gezamenlijk roepen zij andere professionele terreinbeheerders zoals gemeenten en grote bedrijven op geen chemische onkruidbestrijdingsmiddelen meer te gebruiken voor het beheer van hun terreinen. Het waterschap inspireert ook burgers om in hun tuinen het onkruid ‘groen’ te bestrijden. Dat doet het onder meer via een informatieve folder, die is te downloaden via de website www.wpm.nl (zoek op: ‘onkruid’). ■

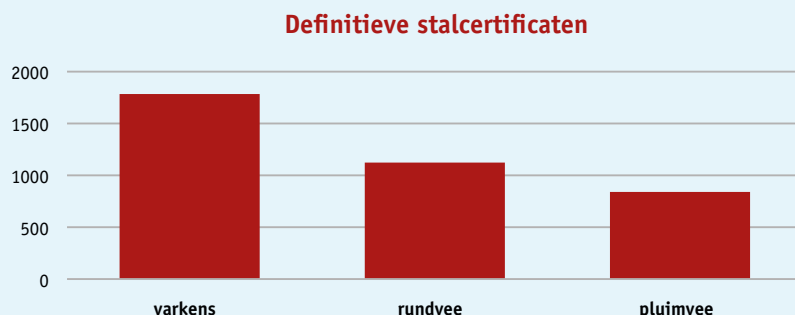
(VOORMALIG) PORTEFEUILLEHOUDER JAN CLASSENS EN GEBIEDSBEHEERDER
NORBERT VAN RENS VAN WATERSCHAP PEEL EN MAASVALLEI TONEN HET CERTIFICAAT
BAROMETER DUURZAAM TERREINBEHEER NIVEAU ZILVER

Sinds de start in 2007 blijkt de Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV) een aantrekkelijk instrument voor ondernemers om te investeren in een duurzame veestal. Met het MDV-certificaat kunnen zij gebruik maken van fiscale voordelen.

ONTWIKKELING MDV STALLEN 2007 – 2014

Grafiek 1: Aantal afgegeven stalontwerp- en stalcertificaten per jaar

Grafiek 2: Stalcertificaten per diercategorie

MDV IN CIJFERS

Van 2007 tot en met 2014 zijn 4.858 stalontwerpcertificaten uitgereikt. Daarvan zijn inmiddels 3.747 certificaten omgezet naar een definitieve status. De (ver)bouw van deze stallen is daarmee geborgd volgens de MDV-duurzaamheidscriteria.

Van de resterende 1.111 stalontwerpcertificaten betreft het merendeel (663) lopende stalontwerpcertificaten. Daarnaast werden 448 (9.3%) van alle afgegeven ontwerpcertificaten voor een bepaalde MDV-versie niet gerealiseerd. Het grootste deel daarvan is overgezet naar een hogere MDV-versie (bijvoorbeeld MDV.8 naar MDV.9). Dit betekent dat een veehouder opnieuw een stalontwerpcertificaat aanvraagt voor een hogere MDV-versie en de stal op basis daarvan wordt gebouwd. De eerdere aanvraag op de lagere MDV-versie wordt dan niet gecertificeerd (Grafiek 1).

DEFINITIEVE STALCERTIFICATEN 2007 - 2014

Van de totaal 3.747 uitgereikte definitieve stalcertificaten (Grafiek 2) zijn:

- 1.784 certificaten voor varkensstallen
- 1.123 certificaten voor rundveestallen
- 840 certificaten voor pluimveestallen (stallen voor leghennen, vleeskuikens, eenden, kalkoenen en konijnen)

Het relatief hoge aantal stalcertificaten voor varkens heeft verschillende oorzaken. Certificaten worden afgegeven per diercategorie

HOORZITTINGEN MDV GEPLAND IN SEPTEMBER 2015

Ook dit jaar vindt er weer een update plaats van het certificatieschema Maatlat Duurzame Veehouderij. Om deze herziening dit jaar eerder te kunnen afronden is een schriftelijke ronde reeds uitgevoerd; inbreng van innovaties of opmerkingen over de huidige criteria blijven altijd welkom.

Ook de hoorzittingen worden nu eerder dan voorgaande jaren gepland. Die vinden plaats in september 2015 in de vorm van openbare consultatiebijeenkomsten.

Het College van Deskundigen MDVA weegt de input van deze bijeenkomsten mee bij het definitief vaststellen van het geactualiseerde certificatieschema MDV. Indien u daarvoor eerder geen uitnodiging ontving dan kunt u zich daarvoor aanmelden via sms@smk.nl o.v.v. 'hoorzitting MDV'. ■

(vleesvarkens, kraamzeugen, beren, gespeende biggen, guste en dragende zeugen). Dit betekent dat er voor één stalgebouw meerdere stalcertificaten kunnen worden behaald. Zo worden voor de diercategorie guste en dragende zeugen vrijwel altijd twee certificaten afgegeven per stal doordat de groepshuisvesting en de kalfdeling los van elkaar worden gecertificeerd.

In 2013 werden MDV certificatieschema's gepubliceerd voor duurzamere melkgeiten- en vleesveestallen. Doordat er in 2013 nog geen goedkeuring vanuit Brussel was, konden deze sectoren nog niet meedoen met de MIA\ Vamil-regeling. In 2014 is er goedkeuring van de Europese Commissie en zijn duurzamere melkgeiten- en vleesveestallen opgenomen in de Milieulijst. In dat jaar zijn de eerste 11 stalontwerpcertificaten afgegeven: 6 voor melkgeitenstallen en 5 voor vleesveestallen. ■

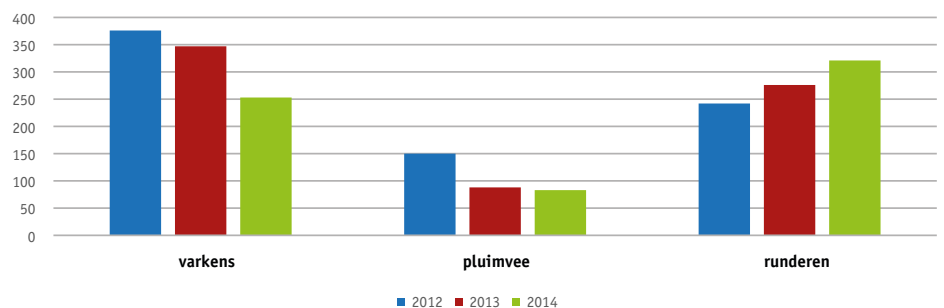

MELKVEEHOUDERIJ INVESTEERT STEEDS MEER IN DUURZAMERE MELKVEESTALLEN

Het aantal gecertificeerde rundveestallen - met name melkveestallen - neemt flink toe (Grafiek 3). Inmiddels is het percentage afgegeven melkveestal ontwerpcertificaten in 2014 gegroeid tot bijna 50% van het totaal aantal afgegeven MDV-stalcertificaten. Deze groei is te verklaren door veranderde marktomstandigheden, waaronder het afschaffen van de

melkquotering. Melkveebedrijven hebben hierop geanticipeerd met een uitbreiding van het aantal dierplaatsen. Het gaat overigens niet alleen om uitbreiding. Voor een deel van de gerealiseerde dierplaatsen gaat het om vervanging van oude voor nieuwe duurzamere stallen. ■

Stalontwerpcertificaten 2012-2014

Grafiek 3: Stalontwerpcertificaten 2012 – 2014

Toelichting grafiek:

In de jaren voor 2013 is er door veehouders veel geïnvesteerd in de (ver)bouw van varkens- en pluimveestallen. Dit deden zij om te kunnen voldoen aan de veranderde eisen voor

huisvestingsystemen die door wetgeving in dat jaar van kracht werden. Dit heeft tot gevolg dat er sinds 2013 een terugloop is in het aantal nieuwe aanmeldingen voor MDV varkens- en pluimveestallen.

Papierfabrikant Parenco levert uitsluitend papier met duurzaamheidskeurmerken: Blaue Engel, PEFC, FSC. En sinds kort ook met het EU Ecolabel certificaat. Het bedrijf is daarnaast gecertificeerd voor het milieumanagementsysteem ISO 14001.

PAPIERFABRIKANT PARENCO:

“HET ZIT BIJ ONS IN DE VEZELS”

“We zijn een van de weinige Europese papierfabrikanten die standaard alle papierproducten levert met vier duurzaamheidskeurmerken”, zegt Marleen van den Berg, Director Sales & Marketing bij Parenco. “Onze klanten kunnen niet eens papier zónder die keurmerken bestellen. Dat doen we vanuit onze duurzaamheidsvisie, en we rekenen er geen euro meer voor.”

103 JAAR

Papierfabriek Parenco is gevestigd aan de Neder-Rijn bij Renkum. De papierindustrie in Renkum dateert al van 1598 toen de eerste papiermolen ‘De Bock’ werd gebouwd. Sindsdien is Renkum het middelpunt van de Nederlandse papierindustrie. De huidige fabriek Parenco is gebouwd in 1912. De onderneming zet op jaarbasis ongeveer 140 miljoen euro om. Met ruim 200 medewerkers wordt per jaar 265.000 ton papier vervaardigd voor de productie van zogenoemd ‘SC-B papier’ voor hoofdzakelijk magazines en reclamefolders, gedrukt in heatset, coldset en diepdruk.

MARKTVRAAG

“Het EU Ecolabel certificaat hebben we aangevraagd vanwege vraag uit de markt”, vervolgt Marleen van den Berg. “We produceren papier voor vooraanstaande drukkerijen in heel Europa die inschrijven op aanbestedingen van grote drukorders voor de Nederlandse, Duitse, Franse en Scandinavische markt. Duurzaamheidskwaliteit zoals wordt geborgd door het EU Ecolabel certificaat is daarbij vaak een voorwaarde om te kunnen leveren.”

Jan Wattenberg, Coördinator Energie- en Milieuzaken bij Parenco, zegt dat het bedrijf niet veel inspanningen hoefde te leveren om het certificaat te behalen. “Qua ‘chemie’ hadden we alles al op orde en in beeld gebracht voor het certificaat Blaue Engel. EU Ecolabel stelt nog extra eisen aan emissies en energie, maar ook dat vormde geen probleem, omdat we al heel duurzaam werken en onder meer in onze eigen warmte- en energiebehoefte voorzien.”

“IN DE VEZELS”

“Sinds 2009 produceert Parenco papier uitsluitend uit 100% gerecycled papier. Van de totale hoeveelheid oud papier in Nederland wordt door ons ongeveer 13% weer omgezet naar nieuw papier. Ons dochterbedrijf Reparco zamelt in en verwerkt jaarlijks zo’n 325.000 ton oud papier voor Parenco”, vervolgt Jan Wattenberg. “Je hoort het veel bedrijven zeggen tegenwoordig, maar duurzaamheid zit bij ons letterlijk en figuurlijk in de vezels. Niet alleen het recyclen is daar een voorbeeld van, ook onze afvalstromen benutten we maximaal. Bij de papierproductie ontstaan restproducten als ontinkings-slib, zuiveringsslib en plastics uit oud papier. Door de verbranding ervan in onze eigen biomassacentrale wekken we hiermee een groot deel van onze warmtebehoefte op. Die kunnen we via een stoomturbine ook weer omzetten in groene stroom voor een deel van onze elektriciteitsvraag.”

VAN PAPIER TOT KALKZANDSTEEN

Jan vervolgt: “Zelfs het afval uit de biomassacentrale vindt weer een bestemming. Dit zogenaamde papierkalk leveren we aan de bouwstoffenindustrie die dat verwerkt tot een vulstof voor kalkzandsteen. Per jaar leveren we zo’n 32.000 ton aan deze industrietak. We zijn nu een onderzoek gestart om te kijken of wij via CO₂ terugwinning die vulstof zelf kunnen gaan produceren. Dat zou onze keten nog verder sluiten!” ■

NIEUWE PRODUCTGROEPEN EU ECOLABEL

ONTWIKKELING NIEUWE PRODUCTGROEP SCHOONMAAK SERVICES

De Europese Commissie ontwikkelt een certificatieschema voor de nieuwe productgroep Schoonmaak Services en verwacht dat in 2016 te kunnen publiceren. Het gaat hierbij om reinigings- en onderhoudswerkzaamheden van vloeren, sanitair, ruiten (binnen) en diverse overige oppervlakten. Aandachtspunten in het schema zijn onder meer: reinigings- en onderhoudsmiddelen, schoonmaakapparatuur, schoonmaaktechnieken, vervoer en afvalverwerking. Ook beloning van de medewerkers en eisen aan arbeidsomstandigheden zullen in dit nieuwe schema aan de orde komen.

Meer info:

<http://tinyurl.com/n74guhd>

RINCE-OFF COSMETIC PRODUCTS

De officiële benaming van het certificatieschema *Rince-off cosmetics products is volgens het Publicatieblad van de Europese Uniecriteria*: "Cosmetische producten die worden af-, uit- of weggespoeld". Het omvat uitspoelbare stoffen of mengsels die bestemd zijn om in aanraking te worden gebracht met de oppervlakte en/of beharing, met het voornaamste doel de reiniging ervan (toiletzeep, douchepreparaten, shampoos), de conditie van het haar te verbeteren (haarverzorgingsproducten), of de oppervlakte te beschermen en het haar vóór het scheren te verzorgen (scheerproducten). Het certificatieschema stelt eisen aan onder meer:

- Toxiciteit voor waterorganismen
- Biologische afbreekbaarheid
- Stoffen en mengsels
- Verpakking
- Duurzame winning van palmolie, palmpittenolie en de derivaten daarvan
- Geschiktheid voor gebruik

Meer info:

De criteria kunt u downloaden via de Europese EU Ecolabel website: <http://tinyurl.com/m3m4e85>. Een user manual wordt in de loop van 2015 gepubliceerd.

ABSORBERENDE HYGIËNEPRODUCTEN

Eind 2014 publiceerde de Europese Commissie het EU Ecolabel certificatieschema voor absorberende hygiëneproducten. Het gaat bij deze productgroep onder meer om babyluiers, maandverband, tampons en zoogcompressen. Ramingen geven aan dat er per jaar bijna 1 miljoen ton aan producten aan consumenten wordt verkocht. Verduurzaming van deze productgroep levert daarom een groot milieuvoordeel op. Het certificatieschema stelt eisen aan onder meer:

- Pluispulp, synthetische cellulosevezels (met inbegrip van viscose, modal, lyocell, cupro en triacetaat), katoen en andere natuurlijke cellulose-zaadvezels, kunststoffen, en superabsorberende polymeren
- Stoffen en mengsels
- Materiaalefficiëntie tijdens vervaardiging
- Richtlijnen voor verwijdering
- Gebruiksgeschiktheid en kwaliteit
- Sociale aspecten

Waar katoen wordt toegepast in de producten moet deze van 100% biologische afkomst zijn. Producten die bestemd zijn voor kinderen, mogen geen geurstoffen bevatten; dit geldt ook voor tampons en zoogcompressen. Waar voor producten wel geurstoffen zijn toegelaten, zijn er eisen aan de allergene eigenschappen ervan; geurstoffen mogen geen nitromusken of polycyclische musken bevatten.

Meer info:

De criteria en een user manual kunt u downloaden via de Europese EU Ecolabel website: <http://tinyurl.com/m3m4e85>

INEKE VLOT VICE PRESIDENT IN EU ECOLABEL BESTUUR (EUEB)

United Kingdom heeft Ineke Vlot – manager non-food bij SMK - voorgedragen als kandidaat EUEB vice president voor de opvolging van de scheidende Franse vice president Emilie Machefaux. Het Bestuur van het EU Ecolabel ging unaniem akkoord met deze kandidaatstelling en stelde Ineke per 15 april aan.

EUEB

EU Ecolabel criteria worden ontwikkeld op Europees niveau op basis van wetenschappelijk

onderzoek en grondige consultatierondes binnen het zogenaamde Bestuur van het EU Ecolabel (The European Union Eco-labelling board, EUEB). Nationale overheden, industrie en handel, milieu- en consumentenorganisaties en de nationale bevoegde instanties (voor Nederland is dat SMK) hebben zitting in dit bestuur. De criteria worden vastgesteld in de vorm van een Commissiebesluit na goedkeuring door de Europese Commissie en enkel als een gekwalificeerde meerderheid van de lidstaten er vóór heeft gestemd. ■

SMK. KOMPAS VOOR DUURZAMER ONDERNEMEN

SMK is de natuurlijke partner voor bedrijven, branches, ketens, overheden en organisaties bij het ontwikkelen, beheren en toetsen van transparante duurzaamheidscriteria. Ook maakt SMK aan deze criteria gerelateerde benchmarksystemen en geeft op projectbasis advies bij het verduurzamen van producten, diensten of processen.

SMK-Nieuws is een uitgave van:

SMK
 Alexanderveld 7
 2585 DB Den Haag
 Tel. (070) 358 63 00
 Fax (070) 350 25 17
 smk@smk.nl
 www.smk.nl

Redactie:

SMK, De Nieuwe Lijn

Vormgeving:

IJzersterk, Rotterdam

Druk:

Drukkerij De Bink, Leiden FSC-gecertificeerd

SMK-Nieuws ontvangen?

SMK-Nieuws is gratis. Als u dit magazine wilt ontvangen stuur dan een e-mail aan smk@smk.nl met uw naam, bedrijf/organisatie, functie en adresgegevens.

E-mail service

Via www.smk.nl kunt u zich aanmelden voor de e-mailservice van SMK. U bent dan nog sneller op de hoogte van actuele ontwikkelingen.

Twitter:

Volg SMK op Twitter:
https://twitter.com/SMK_Keurmerken

Papier:

SMK-Nieuws wordt gedrukt op Biotop, FSC gecertificeerd papier en is geproduceerd zonder toepassing van optische witmakers en chloorhoudende bleekmiddelen.

MIX
 Papier van
 verantwoorde herkomst
FSC® C022586

©SMK. Artikelen uit het magazine SMK-Nieuws zijn eigendom van SMK en mogen onder bronvermelding worden overgenomen.